

АВАНГАРД

ЖУРНАЛ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ НА ЕМІГРАЦІЇ

4

Жовтень, 1947 р.

КРИН

Жива легенда

Українська нація свою свободолюбивість, прагнення до самостійного державного життя завжди підтверджувала й підтверджує далі одчайдушною збройною боротьбою, бо волі ніхто нікому не дарує — її потрібно здобути. Вогнем непокори, різкою непримиримістю до східного і західного імперіялістів дихали наші простори і в пеклі другої, формально уже закінченої, світової війни. Ситуація, в якій ми опинилися, була, здавалося, настільки безвихідною, що неймовірно видавалась декому навіть думка про гомін нашої визвольної зброї і відновлення державности. Проте, нарід, керований революційно - самостійницьким проводом, спромігся не тільки створити свою Українську Повстанську Армію, здатну виступити проти загарбників на два фронти, а й стати в авангарді боротьби за свободу всіх поневолених народів Сходу.

УПА як збройне рам'я українського народу не склала своєї зброї й сьогодні. Творячи справжню живу легенду наших жорстких днів, переходячи грані ймовірного, новітні лицарі волі й справедливості ідуть буремним шляхом затяжної боротьби з єдиним тепер на наших землях ворогом — московським большевизмом. Ця боротьба ще раз підкреслює силу нашого національного „вірую“, стверджує, що ми були, є і будемо. Про розміри цих змагань може говорити угода про спільні дії проти УПА, укладена навесні цього року між ССРСР, Польщею і Чехословаччиною. Три держави, з яких ССРСР одна з найбільших світових потуг, мусять координувати свої дії, щоб на очах цивілізованого світу топити в бездонних озерах крові голос до життя талановитого і героїчного народу. Якої треба сили й фанатизму звитяжцям УПА, щоб невідступно тримати в руках своїх зброю і бити імперіялістичних поневолювачів рідної землі! Це не тільки проба нашої самостійницької ідеї, це ідея в наступі, проба людей, які реалізують цю ідею, це — жива українська легенда.

Для нас, еміграційної молоді, це дороговказ у майбутнє, зразок того, яким потрібно бути у виборенні України.

УПА, не зважаючи на складні й тяжкі обставини в сьогоднішній Україні, спромоглася не тільки нищити ворога, а й забезпечити в своїх рядах соборницьку єдність, як запоруку її боєздатности. Упівці — люди з чистою українською совістю — стали зразком не лише для нас, а й для всіх уярмлених народів, які з радістю і затаєною надією на воскресіння волі зустрічають їхні рейди на своїх землях.

Недавно не лише українська, а і майже вся європейська преса повідомила світ, що

в околиці Пассава (Баварія) відділ УПА, в складі 36 чоловік перейшов кордон і склав зброю. Вояки цього відділу належать до однієї з рейдуючих груп УПА. Поруч священної боротьби в Україні, яка не втихла і яка має також велике політично-пропагандивне значення, безпосередня присутність наших вояків УПА тут, у Європі, зробіть свою позитивну для нас справу. Світ, який ще не цілком усвідомив усієї важливості української проблеми, заговорив про цих фанатичних героїв справедливості. Їхній прихід у Європу наочно переконає тих, кому дорога людська честь і гідність, що це не „бандити“, як пишуть деякі європейські газети, завдяки своїй необізнаності або користуванню ворожими джерелами. Легендарний героїзм, жертвенність, яку проявляє багатотисячна УПА, можливі лише там, де йдеться про потоптання елементарних прав людини, про долю закутої в ланцюги рабства нації. Не схилений прапор боротьби говорить також про непереможність і право на гідне людське життя багатомільйонного народу того суходолу, ім'я якому — Україна. Про це говорять ті, що безпосередньо прийшли з пекла затяжної бою з ворогом. Прийшли, обкурені гарячим димом, принісши в серцях своїх ритм палаючого серця країни і в очах — відблиск негаснучих заграва. Вони — ця невелика група упівців — склали зброю, але не вважають себе переможеними, як не вважає себе такою ціла, покищо поневолена, українська нація. І ось цей прихід героїв живої легенди, мов подих рідного вітру, мов крик нашої поневоленої землі, хай ще більше скріпить нашу молодняцьку сім'ю на еміграції, хай ще раз нагадає нам, чого ми пішли на вигнанщину, і які завдання стоять перед нами, українською молоддю всіх українських земель.

Їх чин повинен надхнути нас не тільки на творчу конструктивну працю, на підготовку себе до суворого Завтра, а й ще раз нагадати, що здобути волю і право на людське життя можна тільки зброєю. Усвідомлення цього основного на шляху до реалізації нашої мети мусять обумовлювати і сьогоднішню нашу поставу до дійсности.

Ворог звертає і звертатиме величезну увагу не тільки на баламучення, калічення й винищування нашої молоді в Україні, а й на вигнанні. Він розуміє, як ніхто інший, що від моральної сили, ідейно-політичної стійкості і єдності молоді залежатиме здійснення тих завдань, які ставити перед собою наша нація. Але чорні підступні затії, спрямовані на розклад еміграційної української молоді, повинні виявитись безуспішними. Час наказує нам бути такими, як наші друзі й брати з УПА.

ПРОГРАМА

Спілки Української Молоді

(Прийнята на 1-му Конгресі Спілки Української Молоді)

1.

Спілка Української Молоді (скорочено СУМ) є непартійною, проте, глибокоідейною національно-соборницькою, насамперед — громадсько-суспільною та національно-виховною організацією української молоді, що, ставлячи перед собою завдання відновити славні традиції одноіменної спілки, ліквідованої антинародним окупаційним режимом в Україні, об'єднує і виховує в своїх рядах молодь, яка, згідно з правилами, може вступати в СУМ.

2.

Стоячи на ґрунті християнської моралі і глибокого українського традиціоналізму, СУМ є середовищем, в якому куються ставлені характеру, що змогли б стати на зміну своїм батькам та були б безмежно віддані українській самостійницькій ідеї, дотримуючись гасла: „Бог і Батьківщина“.

3.

Оскільки всі люди рівні перед Богом, а значить не може бути обранців, яким призначено панувати над народами, СУМ виховує своїх членів у дусі вселюдської правди, в дусі непокори перед імперіялістичними загарбниками, готуючи молодь до безкомпромісової активної боротьби за власну державу, як підставу існування українського народу.

4.

В лавах молоді мусять високо стояти моральні чесноти, братерська дружба і організованість. Тому СУМ, ведучи нещадну боротьбу з аморальністю, проявами нездорових симптомів у молодняцькому середовищі, бореться за високі якості і чистоту душі своїх членів з тим, щоб слово „сумівець“ стало гордістю не тільки Спілки Української Молоді, а й усього українського громадянства.

5.

Стверджуючи, що глибока усвідомленість правоти поставленої перед собою цілі, беручи її в аспекті загальнолюдського буття, була запорукою перемоги і безсмертності чинів, Спілка Української Молоді виховує такий тип молодого людини, яка б була завжди переконана в перемозі своєї Правди, дуже дорого цінила своє національне ім'я, належно шанувала борців за волю свого народу і для якої відступство чи зрада нації були б однозначні із своєю смертю.

6.

Член СУМ'у мусить бути високорозвиненим, постійно прагнути до поглиблення своїх знань і цікавитись навколишнім життям. Тому Спілка Української Молоді одним із основних своїх завдань вважає допомагати й всіляко підтримувати молодечий гін до опанування культурної скарбниці як свого народу, так і передових народів цілого світу.

7.

Важлива ознака всякої здорової молоді, тим більше молоді поневоленої нації полягає в тому, що ця молодь стоїть не тільки на високому моральному та ідейно-політичному рівні, а й відрізняється своїми фізичними властивостями, знаючи, що в здоровому тілі — здоровий дух. Тому СУМ велику увагу приділяє також і фізичному розвитку молоді в найрізноманітніших формах, вважаючи ці чинники одними з основних у формуванні фізично й духово здорового характеру.

8.

СУМ бореться за поширення серед молоді своєї ідеї та створення нових суміських осередків, вимагаючи від свого членства активної діяльності в цьому напрямку, пам'ятаючи, що СУМ — це бойова, національно-соборницька організація.

Конгрес закликає осередки Спілки Української Молоді до творчого активізму, до конструктивної роботи, до пильності. Не забуваймо, що знаходимося під постійною обсервацією ворога, який намагається розкласти наші ряди, отруїти душі наші і звести нас на манівці. Тому будьмо пильні, рішучі і безкомпромісові в боротьбі з ворогом, пам'ятаючи, що з нами Бог і Правда, і що на наше покоління історія кладе велику місію — звільнити Україну і побудувати свою власну **С а м о с т і й н у С о б о р н у У к р а ї н с ь к у Д е р ж а в у!** (з резолюції 1-го Конгресу СУМ'у)

Урочисте вручення сумівських квіток членам Ашаффенбурзького осередку.

М. ГУТОР

Молодь у поході

(З приводу програми СУМ'у)

Перед нами програма Спілки Української Молоді. Коли її перечитуєш і піддаєш об'єктивній аналізі, мимоволі згадуються слова німецького поета Шіллера, які він поставив, як епіграф, до однієї з своїх поем: „Живих кличу, мертвих воскрешаю, зло нищу“.

В цій поемі Шіллер порівнює життя людини з дзвоном, беручи під увагу всі труднощі і перепони, що стоять на шляху. Одночасно вказує він і на ті чинники, які допомагають людині в житті, виринають її з обіймів занепаду й зла, що так часто й усюди чатують на неї.

Український нарід вже довті роки іде тернистим шляхом до свого кращого завтра. Колючий терен цього шляху, чи не найбільше дошкульний його енергійнішій частині — молоді. Тому ми, українська молодь, мусимо бути всюди відпорними, мусимо одягтись у крицевий панцер, що охороняв би нас в молодечому поході. Де шукати цього панцеру? Які складові частини мали б увійти в його будову? Пригляньмось ближче, яку пораду дає нам на це програма СУМ'у.

Перший її пункт говорить про неартійність організації та про завдання „відновити славні традиції одноім'яної спілки, ліквідованої антинародним окупаційним режимом в Україні“. Згадавши неартійність, не маємо на меті підкреслити саме значення цього слова, яке, мовляв, мало б бути порятунком для нас. Ясна річ, що поза своїми ідеологічно-політичними переконаннями, чи, можливо, партійною приналежністю, молодь має

широке поле до спільного ведення акцій для добра загально-української справи, поставленої вище понад усе. Усвідомлення цього стане складовою частиною панцеру, що дасть нам змогу бачити себе в українським дзеркалі, як синів одної матері-невільниці. Без цієї складової частини ми не дамо відсічі ворожим пристрастям та амбіціонерству, що так часто спокушають нас і гальмують нашу справу боротьби.

СУМ поставив собі завдання — відновити славні традиції одноім'яної організації, ліквідованої на рідних землях. Згадаймо коротко про цю одноім'яну організацію. Перед нами 1922-30 роки на Великій Україні. Роки перших сталінських п'ятирічок будови „щасливого і радісного життя“. Рідна земля вкривається мережею комуністичних агітпунктів. Усе довкола „цвіте“ і „українізується“. Зникає спокій і радість з чарівних українських сіл. Міста втрачають своє колишнє обличчя. „Упривілейовані“ українці йдуть „на курорти“ до Сибіру, а тюрми стають „відпочинком“ для „контрреволюційних бандитів“. Але, водночас з тим, спалахують вогні. Їх запалює СВУ і українська молодь, організована в СУМ'і. Ті вогні палять отруту комунізму, розкривають його справжнє обличчя і гартують український національно-визвольний дух. „Сум — це українська самостійницька ідея в наступі! СУМ — носій штурмуєвих концепцій національної суверенності!“ Це була славна традиція СУМ'у, що її хочемо відновити. Для нас вона стане вірою в перемогу Української Правди.

В другому пункті говориться про крицеві характери, які мають кувати нових наслідників-продовжувачів розпочатої батьками великого чину боротьбу за Українську Самостійну Соборну Державу. Як сказано, треба дотримуватись гасла „Бог і Україна“. Признаймося щиро, як багатьом з нас цього крицевого характеру ще бракує, як часто ми понаїдемо в шевіру. То ж все зло і кволість від себе! Будьмо віддані на життя і смерть українській самостійницькій ідеї! Творім добрі діла, а тоді і Бог буде з нами, бо як каже старе грецьке прислів'я: „Доброму ділу і Бог помагає“.

В третьому пункті говориться про вселюдські ідеали і про безкомпромісовість боротьби з ворогом. Вселюдські ідеали — це та правда, за якою всі народи мають право на вільне, самостійне по своїй вгоді життя, це заперечення імперіалістичних тенденцій. Для нас важливе це тим більше, що маємо до діла з крвожерним імперіалізмом півночі. З ним сьогодні український нарід веде безкомпромісову боротьбу, в яку українська молодь на еміграції мусить активно включитися. Коли наші друзі й подруги на рідних землях стоять віч-на-віч у боях з ворогом, то ми закордонном мусимо цю боротьбу пропагувати і розкривати перед світом справжнє обличчя ворога.

Четвертий пункт говорить про моральні чесноти. Про них ми нерідко забуваємо. Високі моральні чесноти дадуть нам силу і витривалість у веденні визвольної боротьби.

У п'ятому пункті вказується на необхідність переконання в перемогу нашої Правди, шанування та цінення свого національного імені, шанування борців за волю народу і на трактування відступства, як зради нації. Є між нами такі, що не вірять у перемогу, є й такі, що не шанують свого національного імені. А що це значить? Це значить, що такі люди ступили крок до зради нації, до яничарства. Тому програма СУМ'у ставить завдання плекати „глибоку усвідомленість правоти поставленої перед собою цілі“.

А ось слова шостого пункту: „Член СУМ'у мусить бути високорозвиненим...“ мусить здобувати знання, завжди його поглиблювати опануванням всіх національних цінностей та надбань інших передових народів.

Сьомий пункт звертає увагу на плекання фізичної культури. Про це ми нерідко забуваємо. Забуваємо, що це є не тільки в інтересі здоров'я кожного зокрема, але й в інтересах нації взагалі. Нація потребує синів і дочок здорових не тільки духом, але й тілом.

Нарешті, в останньому пункті сказано, що „СУМ бореться за поширення серед молоді своєї ідеї та створення нових сумівських осередків“. Над цим треба зупинитись

особливо, бо постає питання: чи вся українська еміграційна молодь свідомо своїх завдань та тих форм, в рамках яких повинна їх здійснювати? Цією формою може бути лише згуртованість, організованість, один фронт молодечого походу. Існують у нас різного роду станові молодіжні організації — студентські об'єднання, спортивні товариства, професійні і т. п., в яких молодь себе виявляє. Але чи ми студенти та учні шкіл, чи ми робітники, селяни та інтелігенти, інакше — до якої б організації чи установи ми не належали б — завжди залишимося молоддю українського народу. І ось на еміграції вже близько двох років існує організація, що зветься Спілка Української Молоді. Запитаймо себе, чи всі є активними її членами? На жаль, треба ствердити, що ні. В СУМ'і бачимо найменше студентів, саме тих, які мали б творити передові його лави. Найбільше число членів СУМ'у — це селянська і робітнича молодь. Вона національно чиста і сильна, але вона потребує допомоги друзів-інтелігентів. А тим часом чимало інтелігенції від неї відвертається, мовляв, СУМ — не для нас. А для кого ж? Ясно, що для нас усіх. В ньому повинні знайти своє місце студенти, гімназисти, учні інших шкіл, робітники, селяни, вся українська молодь на еміграції. Тут не йдеться про моральне змушування вступати в члени СУМ'у, а про те, що СУМ — це організаційна форма, в якій молодь зможе найкраще себе виявити в боротьбі за волю

і незалежність України, і на цей шлях повинна стати вся українська молодь на еміграції.

Перед молоддю кожної нації стоять великі завдання. Тим більші вони сьогодні перед українською молоддю. Нас чекає Край, нас чекає вирішальний змаг! Говоримо тут не про забаву фразами чи романтикою, а про факт, що хвилинка ця може зовсім недалеко. Чи можемо ж ми сьогодні відповісти: „Ми готові!“ Здається, що багато нам дечого не вистачає. Тому — до наполегливої праці на всіх ділянках! Щоб не пощербили нас еміграційні будні, одягнімо панцер. Збудуємо його з тих складових

частин, що подає нам програма СУМ'у. І коли ми з тим як слід упорасьмося, то створимо з себе тип такого сильного й активного українця, що, як кажуть наведені слова Шіллера, кликатиме за собою живих, воскресатиме мертвих та нищитиме всяке зло. А його нині скрізь і всюди дуже багато. Будьмо ж гідними учасниками подум'яної доби українського народу, яку так характеризують рядки сучасної поезії:

„Чуєш — грім на сході?
Там народ в поході!
Небо у лаграві,
По землі кривавій
Чути брязкіт сталі“.

ПЕТРО КАРПЕНКО-КРІНИЦЯ

Ой, траво...

(З циклю „Повстанці“)

На пагорбка свіжу звалився траву.
Зібгався. А все, що сталось — мить.
— Дивіться, задріть... Іще я живу
І буду, ей - богу, жить.

Травинку зірвав — дорога така,
Бо рідна, як наша плоть і кров,
І біль (прострілена двічі рука)
Здавалось, уже пройшов.

Ой, траво, коли б я, коли б в бою,
Чи тут, серед тебе, трупом зляг —
Шуми, як величність, пісю мою,
Яку я носив, мов стяг!

17.11.1943.

В Ділінгені, за участю та допомогою Централі ОУЖ, відбулася нарада керівників відділів жіночої молоді сумівських осередків. На фото: фрагмент наради (УАП).

СТАЛИ МИ ВМОГУТНІ ЮНІ ЛАВИ, ЗА СВОЮ ЗА СОНЯШНУ ДЕРЖАВУ
УКРАЇНА ЖДЕ СВОЇХ ПОЛКІВ. ПІДЕМ В БІЙ КРІЗЬ ЖАХІТ ЧОРНИХ ДНІВ!

Сила, краса і

Сумівська молодь демонструє свою

На початку 1930 року в Харкові, на Римарській вулиці, в столичній українській опері зривається зимовий театральний сезон. У будинку опери розпочато відкритий процес над головними діячами підпільної Спілки Визволення України — СВУ. Після запровадженої примусової колективізації селян, Україні наноситься новий тяжкий удар — судять передову свідому українську інтелігенцію.

Опера оточена озброєними частинами військ ОГПУ. З Холодногорської в'язниці на процес возять ув'язнених діячів найрізноманітніших галузей науки: української історії, літератури, церкви. Одна з головних і найактивніших клітин СВУ була організація — Спілка Української Молоді (СУМ), очолювана молодим енергійним провідником молоді Павлушковим. Своє зізнання на процесі Павлушков обертає в палку промову, скеровану проти московського гвіту. Даремно судді обривали голос його дзвониками, вимагаючи говорити „по суті“. Ні погрози головного судді, ані дзвінок не могли заглушити піднесених слів молодого сина українського народу, патріота своєї Батьківщини: „Українська молодь, як найбільш енергійна частина української нації, завжди боролася й боротиметься

в ім'я національної визвольної ідеї, за волю і право на молодість...“

Ці надхненні слова Павлушкова лишили по собі незабутній слід. Даремно советське „правосуддя“ намагалось „з корінням“ викорчувувати слово „СУМ“. І хоч Павлушкова, як і багатьох інших борців за національну правду, заслано на довічну каторгу, дух спротиву і свободоловства української молоді не вмирає. Ніякій ворожій силі не вдалося і не вдасться знищити авангарду нашого народу — молоді, що зміцніла й загартувалася на славних традиціях безсмертного СУМ'у, створеного нашими попередниками на Наддніпрянщині.

Ідея, за яку боровся Павлушков і його друзі, живе й по нині серед нас. Вона горить на наших прапорах, гордо піднесених на чужині, палахкотить у серцях тисяч молодих українців і українок, об'єднаних в незламні когорти СУМ'у. Фактом цього є не тільки наша щоденна сумівська праця, а й проведені в останніх місяцях масові свята Спілки Української Молоді на еміграції, під час яких продемонстровано міль і організованість, відданість своїй Батьківщині, готовість стати до боротьби за святі національні ідеали, йдучи світлими слідами Павлушкова та

його побратимів. Ці свята сумівці американської, а також англійської зон святкували з думками про Рідний Край, про непогаслу і досьогодні боротьбу українського народу за свою самостійність.

АВГ'СБУРГ

На свято до авг'сбурзького табору прибули хлопці й дівчата — члени СУМ'у з осередків у Ашаффенбурзі, Інгольштадті, Цуффенгаузені, Ельвангені, Вайсенбурзі, Ляндсгуті, Ділінгені та Дінкельсбюлі. Авг'сбурзька молодь гостинно зустріла своїх друзів.

Погожого серпневого ранку господарі спільно з гостями шикуються в лави і під звуки духової оркестри марширують на таборову площу. Чітко крокують хлопці в сумівських одностроях, дівчата в українському національному вбранні. І знову хлопці і дівчата... Колона за колоною проходить повз численні натовпи глядачів — мешканців „Сомме-Казерне“. Їх серця радіють з величі й краси завзятих юнаків.

На таборовій площі врочисто підносяться на високі щогли національний прапор і прапор Спілки Української Молоді, де на блакитному тлі у формі трикутника горять три золоті літери — „СУМ“.

НАС ЄДИНА ВИРОСТИЛА МАТИ - ТРЕБА БУДЕ - СУМІВЦІ-ДІВЧАТА
НАША РІДНА, ЛЮБА СТОРОНА. ПОРУЧ ХЛОПЦІВ СТАНУТЬ, ЯК ОДНА!

Гордість нації організованість і відданість Батьківщині

Море голів... Під чужим баварським небом майорять українські прапори, лопотять, мов величезні птахи розпростертими крилами, що скеровують свій літ туди, на схід, до рідної поневоленої столиці — Києва.

Після служби Божої з палкою промовою виступає голова ЦК СУМ'у п. М. Сердюк, закликаючи молодь свято берегти ім'я і честь своєї Батьківщини.

По обіді, о 2 годині дня, на спортову площу „Чорногоря“ виходять молоді спортсмени з різних таборів. Починаються сумівські легкоатлетичні змагання. Натовп живим прямокутником оточує змагунів. Присутні з захопленням стежать за грою.

Десь о 4 годині духовою оркестра вдалені розриває тишу. На спортову площу йдуть колони й колони: хлопці, дівчата — учасники вправ.

Натовп намагається зайняти вигідні місця. Ось на велику площу марширують дівчата в національних одностроях тримаючи в руках серпи. Вони займають відповідні місця. Наперед виходить юнак з прапорцем. Зір кожного з присутніх зосереджується на площі.

І раптом рвучкий вимах прапорця, і оркестра кидає мелодійні звуки. Дівчата з серпами в руках виконують масовий танок „Жнива“.

Згодом виходять хлопці, виконуючи фізкультурні вправи.

Бурхливі оплески глядачів щиро вітають виконавців. За півгодини на зміну гримить друга оркестра. На площу виходять дівчата і хлопці з вінками в руках. Дівчата виконують масові танки „Взяв би я бандуру“, „І шумить і гуде“. Хлопці — „Гей, нумо, браття, до зброї“ та „Мет гранати“. Потім сумівці з Ашаффенбургу Ольга Богославець та Вол. Юськевич продекламували вірші.

Всюди бігають спітнілі фоторепортери й кінооператори, націлюючись на цікаві об'єкти... Незабутнє враження лишає осередок СУМ'у з Ашаффенбургу. Стрункі юнаки й дівчата в національному вбранні розходяться в різних напрямках по площі. Вони наче щось виписують по землі. Натовп напружено вдивляється. Кінооператори й фотографи заворошилися, намагаючись зайняти вигідні місця на трибуні.

У вигляді тризуба вимальовується живе слово „СУМ“. „С“ і „М“ склалися з хлопців, „У“ — з дівчат. Оркестра виконує молитву. Море людей підводиться на ноги. Живий тризуб вегає навколішки і мовчки в молитві звертається до Господа, щоб він повернув вигнанців до вільного краю...

О 8 год. вечора на таборовій площі знову збираються колонами осередки СУМ'у. Таборяни залюднили площу. Де звіт і вечірній наказ. Після цього лунає загальне приречення членів СУМ'у:

— Я, син українського народу... Представник ЦК СУМ'у вручає молоді сумівські квитки. Подається команда: „Струнко!“

Спускають прапори. Вечір. У великій театральній залі повнісінько людей. На сцені представник осередку Ашаффенбургу. В своїй промові він вітає молодь і гостей. Після нього виступають представники таборової ради та полковник Е.

Вони вітають молодь, підкреслюючи значення відновленої на еміграції Спільки Української Молоді. Наостанку виступив старий сумівець Степан Підкова, що в своїй промові висвітлює трагічну боротьбу СУМ'у за волю свого краю.

Містецька частина — співи, масові танки й оркестрові виступи — мала серед глядачів великий успіх.

Опівночі свято закінчилося, лишивши по собі незабутнє враження. Люди неохоче розходилися... Темна зоряна ніч нагадувала Україну.

АШАФФЕНБУРГ

Подібно до Авґсбургу, величне свято молоді відбулось і в Ашаффен-

бурзі. Близько 500 членів СУМ'у з чотирьох осередків узяли участь у святі.

Таборова площа густо рясніє людьми. Чоловіки й жінки, старі й діти вийшли подивитися на величну демонстрацію сумівців і сумівок, що стрункими колонами, під тріпки звуку духової оркестри, проходять площею. Сини й доньки українського народу вродисто приймають приречення на вірність своїй Батьківщині. Хвилями прокочуються голосні слова, що звучать присягою. В них — мужність і відвага, молодечий порив до здійснення нашої мрії — здобуття Української Самостійної Соборної Держави.

Хлопці й дівчата з Галичини й Волині, Наддніпрянщини й Буковини — всі стали під єдиний прапор соборної організації СУМ.

Звуки духової оркестри стрясають повітря, і велелюдний натоп затаює подих, слухаючи надхненні слова юнаків і юначок: „Боже, вислухай наші благання“. Не одне материнське серце затужило в цю хвилину і не один сивоволосий батько змахнув з очей сльозу, звертаючись у душі разом із сумівцями до Бога з благанням дати щастя Україні.

А коли хлопці й дівчата знову стають у міцні шерехи юнацьких колон, очі усіх прояснюються, а серця наповнюються надією. Три золотисті літери „СУМ“ стають символом непохитної віри в нашу перемогу.

БАЙРОЙТ

Чи думав колись той, хто за широким судовим столом у Харківській опері злорадно глумився над Павлушковим, що десь далеко від України, в німецькому закутку — Байройті — відродиться організація СУМ?

Але вона відродилась. Відродилась й живе на щастя Україні, на ало і пострах ворогам!

Після масового свята на майдані, у залюдненій залі таборового театру сумівці Байройту спільно з

На святі молоді в Авґсбурзі. Колона Ашаффенбурзьких сумівців перед виходом на спортову пшщу табору „Сомме-Казерне“. (фото УАП).

сумівцями Ерлянгену вродисто відзначили перші кроки своєї національної діяльності на чужині. Один за одним виступали промовці. Досягнення ще малі, але вони з кожним днем зростають. Згуртована молодь в рядах СУМ'у гартує в собі здоровий дух патріотизму, дух безмежної любови до Рідного Краю.

Свято закінчилося виставою „Безталанна“, що її показав сумівський драматичний гурток.

МЮНХЕН-ФРАЙМАН

Площа цвіте українськими національними одностроями. То нагинаються до землі, то струнко випростовуються рівні постаті хлопців та дівчат. Глядачі задивлені в ритмічні рухи вільноручних вправ сумівців і сумівок: „Гей, там на горі січ іде“, „Коли настане май“, „У лісі літом я б жив“, „Гей, нумо, браття, до зброї“...

Слідом за сумівцями ідуть у танок пластуни й пластунки, що спільно з СУМ'ом святкують юнацьке свято.

Закінчуються вправи, на площі виростають колони юнаків і юначок. Іде парада молодих, і серця присутніх радіють...

У другій частині свята відбулися відбиванкові змагання, в яких взяла участь спортова дружина „Довбуш“. Першість у змаганнях з СУМ'ом завоювали спортсменці „Довбуша“.

Завершилося свято великою художньою частиною та забавою, що тривала далеко за північ...

РЕГЕНСБУРГ

Небо заволокли хмари. Трусить мжичка. Але негода не стала на перешкоді. В туманній височині тріпочуть синьо-жовті прапори, що їх піднесли сумівці. Як і в Авґсбурзі, Фраймані, Байройті та інших таборах, регенсбурзькі хлопці й дівчата вийшли на парад, і табір ожив. Святково зодягнені табораєни заповнили вулички й площу. В просторій таборовій залі, перед чисельними слухачами, голова ЦК СУМ'у п. М. Сердюк виголосив святкову промову. За ним виступають члени СУМ'у, вітають гостей і обмінюються думками про проведену працю. Зроблено багато, але ще більше роботи попереду.

Представники громадських установ вітають регенсбурзький осередок СУМ'у з його широко розгорненою національно-виховною працею.

Сумівці одержують членські виказки й висловлюють своє глибоке запевнення бути гідними синами й доньками свого героїчного народу, що незламно бореться за своє визволення.

Чоловічий хор „Сурма“ під керівництвом проф. Плешкевича виступив перед учасниками свята з гарним концертом.

На святі молоді в Авґсбурзі. Осередок СУМ'у табору „Сомме-Казерне“ під час паради.

Грою „СУМ без суму“, що її влаштував місцевий осередок, закінчилося незабутнє свято.

Сумівські свята молоді відбулися також у таборах м. м. Інген-дау, Ділінген, Гапакер та в багатьох інших, а також у таборах англійської зони. Ці свята засвідчи-

ли широкий зріст активності осередків СУМу в їх енергійній повсякденній праці.

СУМ перетворився в масову організацію української молоді на еміграції, виховуючи в своїх рядах відданих, національно-свідомих громадян — соборників української нації. І пригадуються знову й знову

незабутні слова Павлушкова, кинуті ним в облігтя душителів України:

Українська молодь, як найбільш енергійна частина української нації, завжди боролася і боротиметься в ім'я національної визвольної ідеї, за волю і право на молодість.

С. П.

ЯР СЛАВУТІЧ

НЕПОКОРА

(Із збірки „Правдоносці“)

Пісню хоробрим шуми, ковила!
 Далеч ячала, жарота пекла.
 Слава борцям! Із-за древнього пня
 Юний вояк відбивався півдня.
 Кулі вояк дарував боротьбі.
 Ах, не лишив, нерозумний, собі!
 Сумно в полон він іде, як у тьму.
 Серце жура розриває йому.
 Тіло йому нагаями беруть,—
 Важко на очі пливе каламуть.
 Стерпнули ноги, знемігся вояк . . .
 — Де ж ти, відваго, що квітла, як мак?—
 Миттю востаннє напружив себе,
 Сили набрав у мускулля слабе,—
 Кров'ю з гарячих, розірваних губ
 Плюнув катам і пригладив свій чуб,
 Тільки б йому не завадив, ачей,
 Смерті заглянути в жахіт очей,
 Тільки б той чуб не затемнив чола . . .
 Пісню хоробрим шуми, ковила!

О. ОЛЬЖИЧ

*

Все бурхливіші крила негоди
 і тривожніший все я, ждучи:
 вік героїв величний надходить,
 і щоночі на небі мечі.

І щоночі за обрієм чорним
 стогнуть кроки — залізо і мідь.
 Смертоносні! тверді! необорні!
 дороги до безтями! прийдіть!

*

Краса, розміяна краса,
 вже не одягне цю країну.
 Хіба як перше — небеса?
 Так само родяться і гинуть?

Уже не звабити руки
 маленьким щастям чи жагою.
 Уста обвітрені, різкі,
 зазнали дужчого напою.

Для них проторюючи путь,
 чи дух не вищу радість випив?
 Вони ж ідуть, вони ідуть,
 чії серця — як смолоскипи!

На святі молоді в Авсбурзі Ашаффенбурзька сумівка з серпом, учасниця масового танку „Кішва“.

Серед таборах Годенау (англійська зона) великим успіхом користується сумівська балетна група. На фото: „Козачок“ у виконанні молодих танцюристів з сумівського балету.

Кр-ий

(Із спогадів повстанця)

Даремні, кате, всі турботи,
Не зморш нас і не уб'єш.
Не піде молодь на роботи,
В фольксдойчі нас не заманеш!

(Партизанська пісня)

На початку липня 1943 року до с. Новосілок, близько м. Чорторийська, прибула сотня, якою командував Залізник.

У довколишніх селах чути революційні пісні. Все прокинулося з довгого сну. Населення вітало своїх синів. Тут знайдете буковинця, галичанина, волиняка, наддніпрянца. Між ними немає різниці. Вони сини українського народу, сини однієї матері. Щоправда, в них різний однострій: советський, німецький, мадярський. Однострій і зброя всіх воюючих держав. Але дух, віра і мета в повстанців одна: боротьба з усіма окупантами України, боротьба за Українську Самостійну Соборну Державу.

На сільському майдані — небувалий рух. Тут навчається дві сотні молодих хлопців, що мають поповнити військо УПА. Дівчата прибирають могилу загиблих братів. Вони вже не бояться ворога, бо його близько немає. На сторожі стоять озброєні відділи УПА. На високій бані старовинної церкви майорить синьо-жовтий прапор. Внизу, по другий бік церкви, стоїть стрілець з далековидом у руках. Він пильно вдивляється в далечінь і бачить рух повстанських загонів, що кілька днів тому звільнили від німців районове місто Колки. А ще бачить стрілець, як до міста ідуть селяни, дівчата й жінки, не боячися, що їх там заберуть на каторжну працю до Німеччини — в місті стоять повстанці.

Заходило сонце. Сотня стояла на відпочинку вже цілий тиждень, після довгих перемінних боїв з німцями. Німці залишили терен і трималися лише при залізничних шляхах та в більших містах.

На шляху, що йде за Комарів до Новосілок, стояв вартовий у німецькому однострої.

Він натягнув шолом, закинув рушницю на плече і час-від-часу дивився в далечінь.

На шляху він запримітив двох осіб, що наближалися до села. З цікавістю приклав до очей далековид і розглядав подорожніх. Вони були ще зовсім дітваки. Вартовий спокійно проходжувався. Він бачив їх дуже добре навіть без далековида. Ішли поволі. В одного через плече перекинута торба, другий щось ніс у руді. Подорожні наблизилися і, побачивши вартового, стали, неначе вкопані, а через хвилину кинулись у кущі. Вартовий помітив, що це не „тутешні“ і крикнув:

„Стій! Не втікай, бо буду стріляти.“

Але хлопці зникали в кущах. Вартовий наскрізь проїдав очима зелені кущі, і шукав невідомих гостей. Раптом він запримітив їх, ще раз крикнув „стій“ і двічі вистрілював угору. На постріли прилетів рій кіннотчиків. Вартовий доповів їм і вони кинулись за втікачами. Всі потонули в зелені. Чути було, як хтось закричав: „Стій! Стій!“

Незабаром вояки виходили з кущів, ведучи коней за повід, а між ними двох хлопців.

Одному було приблизно 11, а другому 13 років. Вигляд їх був жахливий — обдерті, в брудних сорочках. Вони були налякані. Ідучи повз вартового, вони ще більше підозріло й ненависно зиркнули на нього. Вартовий, придивившись зблизька, сказав:

— Агей, братіку, ти чого втікав? Від нас не втечеш!

Минувши вартового, один з них мішаною українсько-російською мовою сказав:

— Вот, понимаєш, і братом називає, і говорить даже не плохо понашому.

— А може якраз і брат, хто його знає. А ви звідкіля... Та кажіть бо до лиха! — викрикнув один з кіннотчиків.

- Німець нам ніколи братом не буде.
- Він же не німець
- Да, ви то не німці тільки служите їм.

Кіннотчики засміялись, питали далі, але обидва хлопці вперто мовчали. Всі разом зайшли до хати, де стояв сотенний. Йому все доповіли.

Сотенний, провівши оком, всміхнувся і сказав:

— Поговоріть, друже, з ними, бо я не маю часу.

Всі вийшли з хати. Лишився лише виховник, черговий і два подорожні.

— Сідайте, хлопці, сказав виховник. Вони сіли і налякано дивились по кімнаті.

- Голодні чи ні, кажіть!
- Голодні, — обізвались обидва разом.
- Друже Калина, принесіть дві вечері, — сказав виховник.

За хвилину друг Калина приніс дві вечері: зупу, буханець хліба, добрий шматок ковбаси.

В хлопців засвітилися очі і вони, не довго думаючи, сіли за стіл і почали смачно їсти вечерю.

Виховник щось читав. Йому було, ніби байдуже. У хлопців відходив страх. Виховник зорієнтувався, що це за хлопці, вийняв з торби велику карикатуру, на якій був намальований повстанець, що б'є німців. Показав на стіл і розглядав, неначе перший раз бачив. Хлопці зиркнули оком і непомітно усміхнулись. Виховник почав говорити.

— Ви нічого не бійтеся, ми не німці і їм не служимо, а той вартовий, якого ви налякалися, такий самий повстанець - партизан, як і всі інші. Тепер скажіть, звідкіля ви йдете, що ви за одні і звідки з дому?

Старший, набравшись відваги, сказав:

— Ви скажіть, що ви за люди, що за партизани і кого б'єте?

— Німців, большевиків, усіх ворогів наших, — сказав виховник.

— Да, заварачиваєш. Самі партизани і большевиків б'ють.

— Та ми не большевицькі партизани, а українські, тому й б'ємо без різниці як большевиків, так і німців.

— Може й так. Ми вже чули, але мало.

— Ну, то не бійтеся. Скажіть, звідки ви йдете?

Хлопці, заспокоївшись, почали говорити.

Оповідав старший:

— Ми самі з Харкова. Нас забрали на роботу і везли в Германію і, коли вчора вночі поїзд став перед вокзалом, ми втікли. Ідемо і самі не знаємо куди... Згодні навіть у пекло, аби тільки не в Германію.

— Добре, ви, бачу, браві хлопці. Тепер не бійтеся. Вас ніхто туди не повезе. Якщо хочете — лишайтесь в селі і будете працювати, а колись може повернетесь додому. Ну, тепер скажіть, як вас звати?

Хлопці, не зважаючи на щирю розмову, переморгнулись.

Старший сказав:

— Я називаюсь Іван, а він — Хведор. Виховник зрозумів у чому річ, усміхнувся і дав хлопцям спокій.

За якийсь час хлопцями заопікувалась місцева сітка ОУН. Кущовий перебрав їх, віддав до добрих людей на працю, але все таки не спускали з них очей. виявилось, що хлопці були надзвичайно задоволені.

... Прошло досить багато часу. Сотня вдруге вернулася до села.

Обидва хлопці шукали виховника. Незабаром, відшукавши, попросили, щоб їх прийняли до сотні. Виховник, засміявшись, сказав:

- А що ви в нас будете робити?
- Німців і большевиків бити!
- Дивись, які відважні стали.
- Вам не погано, то й сидіть собі спокійно.

— Я хочу до сотні, — настоював старший, Іван.

— Ну, добре, я поговорю з сотенним, може десь вас і причепимо.

Виховник пішов у хату і за хвилину вернувся разом з сотенним Залізником. Він, побачивши двох юнаків, засміявся і сказав:

— Витри, он у тебе на губах...

Менший шурнув рукавом по лиці, дивлячись збентежено на сотенного. Іван, догадавшись, засміявся.

— А що, не правда, що в тебе на губах ще материне молоко не висохло, а вже хочеш до повстанців?—Призначте їх до кухні, нехай чистять картоплю, — сказав сотенний.

Обидва хлопці були задоволені. Їздили по воду, чистили картоплю, різали м'ясо. Так минав час.

... Сотня йшла в похід на північ. Разом з нею пішли й Іван та Федір. Іван стрілою літав на коні, і був досить відважний та рішучий. Федір — більше спокійний, і тримався кухаря.

Одного разу сотня вирушила на акцію проти червоних. Кухня цілого куреня залишилася десь ззаду. Повстанці ведуть бій. На лінії між стрільцями лежить і виховник. Раптом він дивиться і своїм очам не вірить: поруч нього лежить Іван.

Він вишкірив свої білі зуби і сміється до виховника.

— Ти чого сюди прийшов? Іди до кухні, бо пропадеш, як собака на ярмарку.

— Командір, не сэрчай. А як тебе пуля раниць, то хто перев'язку зробить? А я ось дивись — бинта мах! Я буду з тобою.

Не було часу говорити - сотня йшла в наступ. Поруч з виховником ішов Іван.

Минав час. Іван зовсім став інакший. Він не давав жити виховникові й завжди говорив:

— Ну, слухай, командір, дай винтовку — криса повашому.

— Не повашому, а понашому.

— Та нехай буде навіть по-єврейському, але дай.

— Треба здобути, Іване. Нам ніхто зброї не дає.

— Здобути, здобути... Харашо.

Іван пілими днями сидів і щось думав. Виховник це запримітив і почав його розважати. Але Іван, неначе нічого не чув. Ходив, задуманий.

Прошло кілька днів і за Іваном слід пропав. Усі питають, шукають — немає Івана. Незабаром довідався і сотенний. Обережно взяли на допит Федора, але малий божився-клявся, що нічого не знає про Івана. Лише на третій день Іван вернувся сам.

Виховник допитувався, де він був, але Іван уперся на своєму: пішов до лісу і заблудив. У виховника було підозріння, що він говорив неправду, але дав спокій і вирішив поговорити з ним іншим разом. Пізня ніч поклатала всіх спати. Не спали лише вартові. Рано всі повставали, умілися, проспівали молитву, поснідали, але якийсь ніхто не запримітив, що Іван знову „пропав.“ Довідався сотенний і ламав голову, що, власне, з Іваном. Почав говорити виховникові:

— Я казав, треба було добре перевірити, не дивитись, що діти. Діти теж можуть багато лиха накоїти. Хто знає, чи він не німецький „чижик“ або советський розвідчик. Втік і все. Навіть пропав мій ракетник у возі. Напевно, він забрав з собою. Адже в нас не було ще крадіжок. Це вперше. Ех, друже виховник, ну й виховали ви...

— Годі, друже командир! Здавалося, що Іван справді добрий хлопець. Я його не раз мав на оці в бою. Кричу: — „вертай!“ А він вишкірить зуби і не відходить від мене.

— І полетів, тільки не відомо куди, — сказав сотенний.

В околиці було цілком спокійно. Лише третього дня прийшла пошта, де говорилося, що недалеко від станції хтось убив німця. Це було буденне явище. Ніхто на нього навіть не звернув уваги. Сотня обідала. Раптом з поза хат приходить Іван. Всі його обступили. Допитуються, де він був і що робив. Хлопець нічого не казав, лише хотів, знати, в якій хаті перебуває сотенний. Він знав, що там буде й виховник. Допитавшись, він пішов до хати. В хаті сидів сотенний, бунчужний, виховник і ще декілька осіб.

Вони обідали. Побачивши Івана, всі зробили великі очі, а Іван, ставши струнко, доповідав:

— Друже сотенний, Іван — дезертир вернувся з походу.

Потім підійшов до столу і поклав ракетника й нового пістоля. Всі ще більше здивувалися. Лишили обід і допитувались, а він, глянувши гордо виховникові в очі, сказав:

— Здобув.

— Молодець, але скажи, де і як?

— Перший раз, коли я „пропав“, ходив у розвідку і розвідав, що німці ходять по хатах недалеко від залізниці по молоко, яйця, а може й до дівчат — то не моє діло. Все ж таки розвідку я провів. А, вернувшись назад, я взяв вашого ракетника й пішов. Заложив ракету, сів коло перелази і жду. Бачу, підходить німець. Тільки він нагнувся, а я з ракетника бах йому під ніс. Мало себе не вбив. Німака впав, я його ракетником ще раз по голові, а потім за револьвера і хода. На тому й скінчився мій похід. Зброю здобув. Тепер я вже справжній повстанець. Давайте їсти, бо я таки голодний.

— Молодець, Іване, сідай і будемо їсти з одної миски, — сказав виховник.

Іван сів до обіду.

На святі зброї в Ділінгені. Голова осередку СУМ'у промовляє до молоді й сумівців, які взяли у святі активну участь.

Проф. Ю. ГРИГОРІЙВ

Петро Конашевич – Сагайдачний

(ДО 325-РІЧЧЯ З ДНЯ СМЕРТИ)

Історія українського народу другої доби нашої державности, доби козацької слави, коли відважні лицарі Великого Лугу перепливали Чорне море, робили відважні походи в південні степи, наступали на польські землі, примушували тремтіти Крим і Стамбул, Варшаву і Краків — ця історія знає багато імен народних героїв, гетьманів, кошових отаманів, що, згуртувавши навколо себе непримиримі запорізькі когорти, йшли проти численних ворогів і вкривали свої прапори невмирущою славою. Постійна небезпека з боку різноманітних ворогів, що оточували з усіх боків українські землі, змушувала бути завжди на поготові і обумовила виховання того героїчного покоління запорізького лицарства, про яке й досі з гордістю згадує наша нація.

Одним з таких народних героїв, осяяний всенародною славою і оспіваний у піснях та думах, був відважний гетьман, герой морських і суходільних походів, засновник української фльоти Петро Конашевич-Сагайдачний, 325-річчя з дня смерти якого ми відзначаємо в цьому році.

Виходець з дрібної міщанської родини з Самбірщини, що видно з його родового гербу, Сагайдачний вчився в Острозькій школі, а пізніше вступив до козацького війська, де брав участь у молдавській та ливонській битвах (1600—1601 рр.)

Надзвичайно хоробра і звитяжна людина, перший у бою, останній при відступі, енергійний і діяльний, суворий проти козацької сваволі, за яку карав смертю, обережний і не балакучий на нарадах — такий був Сагайдачний, що за словами народних пісень, бачив своє призначення в походах і боях, у служінні народові, тікав від родинного щастя, „проміняв жінку на тютюн, на люльку,“ був витривалий, мало спав, не пиячив, служачи прикладом для інших козаків.

Ставши гетьманом, Сагайдачний поставив козаччину на службу загально-народним справам, зробив з запорізького війська — як писав академік Михайло Грушевський — опору українського національного життя і цим відкрив нову добу в історії українського народу.

Коли на українські землі рушила турецька навала, нищачи все на своєму шляху, Сагайдачний не алякався, зібрав запорізьке військо і на чолі його рушив назустріч ворогові. Сталося те, що з таким патосом оспівували козацькі думи:

Ой, не чорна то хмара над Україною стала:
Та то ж військо турецьке бусурменське,
як та галич, налітає,

Кругом облягає,
Хоче сплюндрувати тебе, Рідний Краю.
Обізвавсь пан Сагайдачний, батько наш,
козак необачний:

— Гей, друзі-молодці, браття козаки-за-
порожці!
Добре дбайте, віру шануйте, Україну
рягуйте!

Поганого турка впень рубайте, шаткуйте!
Ой, гукнули козакі, аж ревли байраки.
З усіх боків на турка напали, на шаблі
приймали, на списах гоїдали,

Аж до лиману отарою гнали . . .
Надерли онучів багато з єдабу, з шанату,
А самого башу турецького, молодецького,
Як зайця, зловили, на свиню посадили і
по полю на сором водили.

В усіх походах Сагайдачного супроводжував незмінний успіх. Кілька разів громив він турків на Перекопських степах, вдерся з своїм військом у Крим і здобув місто Кафу — ненависний невілляничий ринок, звідки українських бранців розвозили в рабство по всьому світу, — зруйнував його і визволив на волю ув'язнених там українців.

Розуміючи велике значення володіння морськими шляхами, Сагайдачний особливу увагу приділяв розбудові українських човнів-чайок, за що його, по праву, вважають засновником української фльоти. Щастя не залишало його і на морі — на чолі з козаками він зруйнував кілька великих турецьких міст в Європі та Азії, і попалив околиці Царгороду.

Коли в 1617 році польський королевич Владислав розпочав війну з Московією і потребував військової допомоги, Сагайдачний з 20 тисячами козаків виступив у похід і, нищачи навкруги ворожі селища, ішов на Москву. І хоч нічний напад на Москву не увінчався успіхом, бо про це москалі були попереджені і здобути міста не вдалося, але після цього московський уряд став на багато податливіший на польські вимоги та поспішив заключити мир.

Але, закінчивши війну, яка була завершена успішно лише завдяки козацькій допомозі, Польща, замість дякувати козакам, надіслала в Україну військо „робити порядок з козаками“, від яких вимагали зменшення кількості війська, не ходити на море, попалити човни тощо.

Не хочучи, щоб дійшло до війни, Сагайдачний частково прийняв польські вимоги

(Закінчення на 20 стор.)

ІВАН ГАЙДАЙ

ТРИПІЛЬСЬКА ЕПОПЕЯ

(ДО РІЧНИЦІ СПРАВЖНІХ ГЕРОЇВ ТРИПІЛЛЯ)

15-го червня ц. р. ми відзначали 26-ту річницю переможного бою українців проти червоних окупантів. Це день перемоги над ворогом частини військ, званої, як Дніпровський Загін Українського Вільного Козацтва під проводом отамана Зеленого.

Наші вороги також відзначають щороку цей день урочистими жалібними демонстраціями в пам'ять своїх так званих „героїв Трипілля“, що згинули від руки, як вони кажуть, „бандита Зеленого“. Вони посилають тисячі проклять на адресу звитяжця українського народу.

Тепер не час зупинятися над всією трагедією епопеї Зеленого, не час оплакувати жертви героїв. Це зроблять потім історики. Вони впишуть не одну славну сторінку в книгу Великої Визвольної Боротьби України. Тимто не жалоба, а почуття власної гідності повинні наповнити наші серця, бо в цей день ворог має траур.

*

„Ні за Леніна,
Ні за Троцького“...
(Народня пісня)

Одного весняного ранку 1918 року на Трипільський майдан маршували струнками лавами якісь колони. Вони були озброєні різноманітною зброєю, а деякі й зовсім без неї; одні одягнені в шинелі, інші — в сіряки та піджаки. Це були козаці сотні з Мирівки, Черняхова, Обухова... Трохи пізніше прибули лівобережники — Вороньківці, Переяславці...

Великий майдан біля старезної церкви Введення тісно залюднений лавами козаків. Перед церквою — широке підвищення, обставлене корогами та синьо-жовтими стягами.

Виступають промовці. Висвітлюють становище і завдання повстанців...

На підвищенні улюбленець селян, учитель і націоналіст-революціонер Іван Гавриш...

Говорить творець та ініціатор організації повстання, син селянина, колись чумака-столяра, вісьмидесятилітнього Іллі Терпила — Данило, якого звали Зеленим...

Поява на коні перед вишикуваними лавами козаків цієї кремезної, простої, як правда, людини викликає голосне, могутнє і довге: Слава! Слава! Слава!

З його уст чуються слова палкі, як вогонь, короткі, як наказ...

Промова триває недовго і знов тисячохолосно, голосно: Слава! Хмари шапок і рук метнули догори...

— Зеленого! Зелений — отаманом!

Мить — і тихо, як у могилі. Отаман швидко з'являється на трибуні. Прості, як сам, щирі слова вдячності за довір'я:

— Я вийшов з вас і я буду ваш. І доки земля носитиме мене, не покину і не зраджу мій нарід і Україну! Хай живе вільна Самостійна Українська Держава!

І знову тисячохолосе: Слава! Слава!

Отаман стає на коліна перед своїм батьком:

— Тату мій, благословіть мене на Велике і Святе діло!

Сивобородий батько отамана дякує за велику честь, що випала на долю його улюбленого сина:

— Мій наймолодший сину! Ти мені дорожчий за життя, але я віддаю тебе для України!

Поцілував у голову.

— Нехай Бог благословить тебе, сину, на цей великий подвиг! Помагай усім вам, Боже!

Дванадцять священників служили молебень.

І раптом — команда... Тихо. Всі замерли. Корогви і прапори схилились додолу. Вгорі гудів ворожий літак — розвідувальник. За кілька хвилин він зник. Тоді голосно залунав на повні груди український національний гімн.

Козаці сотні виступали в похід. Час не ждав...

Так народився Дніпровський Загін Українського Вільного Козацтва.

*

Загомоніли у Таращі...

Дощі, дощі...

З Трипілля йде Зелений.

П. Тичина.

По двох тижнях уже привезли козаки 16 односільців-товаришів, які згинули в бою, поховати на рідній землі.

Це була перша братня могила в Трипіллі. А потім... потім бої за Умань, Білу Церкву, Фастів, Дарницю, Київ, Черкаси... Чи перерахуєш їх? Не одна сотня лицарів лягла кістьми, та й не одна тисяча ворогів наїлась українського „белаво хлєбушка.“ Добре хлопці годували та частували...

А на той час ворогів було багато: червоні, білі і свої зрадники народу і нації — Котовські, Щорси... А дрібноти: Савіцьких, Трав'янок, Сєрих — не перерахувати. Не втримались війська Головного Отамана Симона Петлюри. Завелика була орда. Україна конала розп'ятою. Армія УНР відійшла на захід. Культурні сили емігрували закордон. Частина стала пристосовуватись до нових обставин.

Зате отаман Зелений повертається з Козятина, де мав побачення з Головним Отаманом Симоном Петлюрою, до свого загону.

Дніпровський загін здавався сам на себе. Оточений ворогом, без допомоги, залишений інтелігенцією чи будь-якими культурними силами, в невеликому колі вірних, безстрашних товаришів-командирів — продовжував своє, Велике Діло до останнього набою. Ще близько півтора року Зелений був грозою для большевиків. Крім Києва, що був уже зайнятий ворогом, міста Фастів, Біла Церква, Корсунь, Богуслав, Канів, Черкаси, а на лівобережжі Переяслав, Золотоноша і велика частина Дніпра — все ще були в руках українських повстанців.

Частини окупаційних московських військ, що наступали з усіх кінців, громилась або відкидались геть зеленівцями. Ім'я Отамана Зеленого викликало жах і паніку в лавах ворога. Численніші і ліпше озброєні відділи червоної армії розбігались безладно у паніці перед порівнюючи малими сотнями зеленівців, (Відомий, приміром, випадок, коли невеличкий загін у 30 козаків цілком роззброїв большевицьку частину, що складалась із 800 чи 1000 солдатів, які мали навіть гармати.)

Не було такого випадку, де найзапекліший спротив ворога не зламався б при появі Отамана на коні перед загonom своїх козаків із високо піднятою шаблею чи мавзером у руці. Тоді ходила легенда у своїх і в червоних, що ніби Отаман Зелений заворожений, „характерник“ і звичайна куля його не бере.

*
Ленін кору дере,
Троцький лапті плете,
Всю комуву обуває
На Трипілля посилає.
(Народня пісня)

Червоні окупанти не могли спокійно сидіти в Києві, маючи такого сусіду (50 клм.) у Трипіллі. А тому був сформований різнонаціональний загін так званих комсомольців, що нараховував понад три-чотири тисячі чоловік на той час добре озброєних (мали 7 гармат, кілька десятків кулеметів системи „Максим,“ багато гранат та іншої ручної зброї). Загін був висланий для ліквідації „зельоновських банд“ під командою

Ратманського. Большевики розташувались головним чином у Трипіллі і в навколишніх селах: Стайках, Витачеві, Халеп'ї, Жуківцях, Дерев'яній і Злодівці.

Сваволі і знущанням над населенням цих сіл не було меж... Багато чоловіків розстріляно, ще більше було забрано як закладників і ув'язнено в кам'яницях (колишніх церковних крамницях) і інших придатних для цього приміщеннях. З дозволу сказати „солдати“ цієї армії не зупинялись перед жадними насильствами. Багато дівчат і жінок гвалтували. Зі скринь жіночих вибирали добро. По вулицях і по подвір'ях стріляли свиней, курей, гусей... А на майдані справляли страшні оргії. Немов би пекло саме зійшло на землю. Скрізь можна було бачити солдатів у кашкетах з ненависною червоною зіркою, у жіночих свитах і червоних жіночих чоботях — „чорнобривцях“, підперезаних рушниками з образів і з шаблями чи „Кольтами“ при боці.

Про це і одержав повідомлення Зелений, який був у цей час з невеликим загonom десь біля Корсуня. Скликано раду козаків і вирішено негайно виступати на Трипілля. Протягом доби п'ять сотень козаків на чолі з Отаманом, маючи кілька кулеметів, уже зайшли в околиці Трипілля. Під час маршу прилучилось до них ще багато селян, озброєних вилами, ломачами тощо. Тихо, без пострілу, рухався півколом до Дніпра козацький ланцюг. Блискавично були зняті ворожі застави в навколишніх селах...

Рівно о 6-ій год, пополудні 15-го червня 1920 року затріщав перший кулемет з урочища Щурівщина, слідом за ним — з Обухівської Гори затріщав другий... А потім ураган рушничної пальби і гromове „Слава! Слава!“ покрито зойки і моління про пощаду. Лише встигли стрілити червоні з гармати та й то вже в повітря. Закокотів їхній кулемет, але швидко замовк. Нелюдські крики і зойки губились у дружньому сильному: „Слава! Слава!“

Зачервонів Дніпро...

Тільки кілька „героїв“, що перші кинулись у Дніпро і, перепливши його та сховавшись у лозах, прибігли потім до Києва без штанів (їхня кількість за большевицькими відомостями — 30 осіб, з них 15 нібито були живі ще до 1926 року, але фактично можна було бачити лише одного, на прізвище — Фастівський).

Так звані „холодні“ (тимчасові кримінали) наповнилися законними бранцями, а всіх закладників було щасливо звільнено. О 7 годині, тобто через дві години після наступу, козаки вже відпочивали. Бранцям було заявлено: „Хто хоче, приставайте до нас“. Але ніхто не зголосивсь і старий Дніпро

(Закінчення на 18 стор.)

Й О С И П П О З И Ч А Н Ю К

В цьому році минає три роки з дня героїчної смерти Сл. П. Йосипа Позичанюка. Уродженець Вінничини, визначний письменник і революціонер - самостійник, Й. Позичанюк належав до того покоління українських патріотів, що, рісши, виховуючись в умовах советської дійсності, прийшли до визнання необхідності стати до боротьби за Українську Самостійну Соборну Державу і, коли настав слухний час, пішли у вир цієї боротьби.

Позичанюк звідав жах большевицьких і німецьких тюрем і таборів. Був одним з організаторів відділів

УПА на осередніх Східньо-Українських землях. Брав участь у І-й Конференції поневоленних народів у листопаді 1943 року, а також у І-му великому Зборі УГВР в червні 1944 р. Був членом УГВР. Загинув із зброєю в руках в боротьбі з большевиками на 34 році життя.

Хай його світла постать стане прикладом для сумівців і всієї української, зокрема наддніпрянської молоді, в боротьбі за національні ідеали.

Нижче містимо короткий уривок із спогадів п. В. Вольського про студентські роки Й. Позичанюка, а також новелю „Три брати і всі однак“.

В І Н С Т И Т У Т І

Я пізнав його двадцятирічним юнаком. Він прибув з Вінничини до Ніжена, в педагогічний інститут ім. Гоголя. Дійсність змусила його податися аж на Полісся, залишивши вдома самотню матір. Батька майбутнього письменника, революціонера-самостійника репресовано. Юнак змушений був іти покрученими стежками, щоб, бодай трохи, приховати свої сліди й не дати переслідуванню. Комсомол для нього, як і для багатьох з молоді, був однією з тих стежок, що рятували життя від репресій.

Тягучи громадські навантаження, немов ярмо, Йосип Позичанюк внутрішньо належав собі. Праця в інститутському профспілковому комітеті не відривала його від своїх друзів-студентів. Навпаки, він був душею й серцем цілої студентської громади. Його замкненість у собі, стриманість не ставали перепорою для ширшої дружби з студентським товариством.

Йосип Позичанюк був джентльменом, інтелігентом у повному розумінні цього слова. Користуючись великою симпатією і авторитетом серед друзів, він не був гордий і не відгороджувався від інших. Чемний, розсудливий, тихий та лагідний, готовий завжди допомогти своєму ближньому — таким його знали студенти ніженського інституту.

В ньому горіла вроджена жага до науки, до розкриття людської правди. Про це свідчила його невтомна праця над книжкою, з якою він майже не розлучався.

Будучи найкращим студентом у навчання, якого всі поважали за розум і талант, і працюючи як член студентського комітету, він, здавалось, ніколи не був задово-

лений цим. Але це було ледве помітне. Воно було десь у великому сховищі людських таємниць — у душі. Своїми здібностями і несподіванками він дивував не тільки студентів, а й професорів.

У відміну від багатьох, що з нагоди і без нагоди виголошували довжелезні промови, він був мовчазний. Мені він чомусь нагадував птаха, що перестав співати після того, як серед бурі втратив рідних, замінивши голосну пісню на сховану мрію. Він ніколи щиро не сміявся, як сміялись інші. Його сміх був подібний до сміху актора під час гри. Йому тяжко було бути іншим. Серце закинута до клітки людини (це були 1932—33 р. р.) не могло сміятися щиро. Я бачив незабутнього Йосипа Позичанюка завжди із міцно стиснутими вустами, із схованою в очах мрією. У затиснутості його вуст було не зло, а незламна воля і мужність, зважене прагнення — вперед!

Він був вершником і конем разом. Розум його — він, верхівець; почуття його — його кінь, на якому він мчав до омріяної мети. Мчав самотньо, щоб ніхто не бачив. Здавалось, що оточення було не його бажаним домом. Це відчувалось у розмові з людьми, навіть з друзями: він говорив одно, а думав про інше, далеке, незбагненне. Менше говорив ніж інші і то, здавалось, не охоче. Але коли говорив, панував над оточенням, над друзями. І зовсім не тому, що хотів того панування. Це було вродженим у нього.

В ньому палахкотів прихований гнів, гнів проти жорстокої московсько-большевицької несправедливості.

Пригадую його виступ на одному з студентських вечорів, де він читав свою умореску. Студент-герой Позичанюкової гуморески — звертався за проханням до своєї матері: „Мамо! Пришліть мені хоч півпуда сухарів!“ Оті „півпуда“ не могли затушувати правди про нечувану дійсність, в якій гинув з голоду уярмлений український нарід.

То були чорні, жорстокі роки. Вони відбилися також на житті студентів. Приблизно через рік, студент мовно-літературного факультету С. написав на дошці в аудиторії:

Вже не жаль, що юність пролетіла,

Одвіла, як в полі пустоцвіт.

Тому серце, кволе й наболіле,

Все частіше смерті шле привіт.

Написав і з сльозами в очах пішов, назавжди залишивши інститут. Пішов, щоб не вмерти з голоду. Одного з студентів робітфаку було знайдено на вулиці біля інституту. Він лежав напівмертвий з водяним обличчям. На станції, на площах, на базарі, на вулицях кожного ранку лежали все нові й нові трупи. Позичанюк тримався до кінця.

В 1934 році я розлучився з ним назавжди.

Йосип Позичанюк дуже рано збагнув усю неправду, що з волі московсько-большевицьких окупантів густим мором огорнула українські міста й села. Проти цієї неправди, в ім'я святих ідеалів свого народу, мужньо змагався письменник і революціонер нашої доби.

В. ВОЛЬСЬКИЙ.

Й. ПОЗИЧАНЮК

Найстарший боровся в горах, кулеметною сотнею керував, тією сотнею, де були зелені хлопці, що найдовше тримались і найбільше ворогів висікли.

Як скінчилась кривава легенда — він стояв у подірваному френчі за колючим дротом разом зі своїми недобитими кулеметниками.

На постріляній, порубаній його голові скипілась разом з землею чорна кров.

Лікар обходив. Старшина просив перев'язати. Той ніби хотів зглянутись, потім розговорився:

— Бачите, вам треба зав'язати голову, зліпити оці розриви біля писка. Треба мити, чистити, цирувати. А вас мають завтра повісити. Чи ж варто марудитись? . .

Стояв за колючим дротом, як недомучена надія. Біля нього сиділо і шкандибало кілька автохтонів. Вони гризлись, проклинали побитого отамана й зводили благальні погляди на варту. Коли з кошари почали виводити кількох хоробрих — плазуни впали на коліна, цілували ковані чоботи, рохкали, ковтаючи брудні сльози.

Один вигукнув, славлячи завойовників.

Тоді під стіною випросталась постать скривавленого старшини. Він переступив ранених хлопців, прогорнув дорогу серед бранців і вигукнув на всі груди:

— Слава нашій землі!

Обік його уст тріснули зашерхлі рани, і кров великими, густими краплями почала спадати на сірий френч.

Вся кошара принишкла. Плазуни, зрідка схлипуючи, відсунулись від кованих чобіт. Ранені хлопці усміхнулися.

А за оксамитовими горами, на Поділлі, допитували вороги молодшого брата. Хотіли прізвищ та адрес бунтарів. Випльовуючи зуби, він заперечливо хитав головою.

Повезли його місячної ночі на берег Стиру.
— Правда, гарна ніч? А тобі доведеться прощатись зі світом!

Хлопець мовчав, а місяць бадьорив його.

— Може ти перед смертю повернеш язик?

— Я б повернув, тільки руки скуті . . .

Блискавиця сікнула небо. Місяць описав коло. Зорі сполошилися . . .

Накинули мішок, зав'язали. Привели на гранітні брили, турнули в провалля.

Летів, плеснув у воду, почав поринати.

Боявся дихнути . . . Шпильки розривали серце, захлинався болем. Розтулив уста, але вода не лялась. Опинився на штурпаках, потім перекотився по якомусь камінню, по жеретві. І все стихло.

Розв'язали, бачить — знову ті самі душогуби біля нього, а збоку лежить довгий, мокрий мотуз.

— Отже, говоритимеш?

— Ні . . .

Наймолодшого викурювали з лісу три червоні танки . . . В ті часи доля звела усіх трьох братів у повітовому місті. Вороги провадили їх у темну ніч. Тихо шуміли сосни. Звикли до того вічного шуму у своєму краю. І тоді брати відчули, як хочеться жити.

Під рідними соснами їх життя перетворилось у пісню. Бринить вона на устах борців месницької Волині, черленого Підгір'я, непокірної Галичини й Кармелюцького Долу.

ХТО ПОСТАНОВИВ ПЕРЕМОГТИ АБО ЗГИНУТИ, РІДКО БУВАЄ ПЕРЕМОЖЕНИЙ

ТВЕРДА ПОСТАНОВА Є НАЙВИЩОЮ МУДРІСТЮ.

Cornille.

Наполеон.

Трипільська епопея

(Закінчення)

прийняв їх усіх. В полон зеленівці не брали. На другий день, в неділю, наспіла передова стежа денікінців з листом до Зеленого:

„Ми не займатимем вас. Шануємо вашу хоробрість і вітаємо вашу перемогу! Лишайтеся на місці, ми лише перейдемо цю місцевість“.

Отаман Зелений усміхнувся:

— Не вір собаці і... москалеві! Потім додав: „Битися з ними ми не можемо зараз, бо нас мало і наша позиція невигідна. Хлопці! В похід!“

За півгодини зеленівці рушали на Ржищів. Було видно, як на одному кінці відходили з містечка останні чоти козаків, а з другого боку входили „золотопогонники“, як їх тоді звали.

Недовго після того гуляв Отаман. В 1921 році, серед вогню і диму, в гарячці бою за Канів, у найбільш критичну хвилину підступна куля поранила відважного Отамана.

По фронті пролетіла страшна вістка — Отамана вбито! Звірями завили козаки і, ламаючи надлюдський спротив, чередою гнали ворога з міста. Решту взято без бою.

За тридцять кілометрів від Канева, по дорозі на Ржищів, догнав тяжко пораненого Отамана гінець:

— Пане Отамане! Канів забраний без бою! — звітував.

— Канів узято без бою... — прийняв звіт Отаман, відкинув руку і... його не стало...

На гарматі, суворі козаки привезли Отамана в його рідне село і поховали на високій горі поруч першої братньої могили.

Недовго проіснував загін без свого батька. Розлетілись орли в різні сторони. Незначна частина козаків оселилась у вели-

кому, густому лісі, оточеному трясовиною, що тягнеться на 30 км. між Трипільям і Києвом (так званий Гоців). Лише в 1924 році кілька чоловік вийшли з нього і передались в руки ворогові. Решта наклала на себе руки.

Пройшов рік по смерті Отамана, лягла поруч і його мати, а потім—батько. Прокопилось страшне лихоліття 1933 року. З великого кладовища знято всі дерев'яні хрести й попалено. Були викопані побічні хрести батька і матері, а його дубовий хрест ще в 1937 році височів самотній. Аж у 1938 році, коли відкривали обеліск — пам'ятник „героям“ комсомольцям, більшовики послали бригаду робітників, яким було наказано викопати благородні останки батьків Зеленого та родичів і з прокльонами розкидати по полях. Останки Отамана, що в ніч по його похороні були перевезені в інше таємне місце, цілі до цього часу. Місце ж першої його могили та його батьків ворог зрівняв і заклав дерном.

Загарбник хотів знищити навіть спогади про наших борців, славних лицарів — Петлюру, Коновальця, Зеленого, Тютюнника, Соколовського, Дяченка, Ангела і інших. Але ми, сумівці, будемо шанувати їхню пам'ять, хоч дехто з них може й робив помилки...

Ще довго ходили різні перекази та легенди про Отамана Зеленого: нібито він не загинув, нібито козаки поховали його двійника, а він живе і таки прийде знову і навіки прожене ворогів з рідної землі...

Так! Ми віримо в те, що Україна діждеться таки свого Вашингтона і на Трипільських горах знову маятиме Український блакитно-золотий стяг! А день 15-го червня згадуватиметься не прокльонами на „общепонятном языке“, а як свято славної перемоги українського вільнолюбного народу над ворогом.

В останні дні складання та друку нашого журналу до редакції надійшла сумна вістка — 30 жовтня 1947 р. в Авґсбурзі після короткої, але тяжкої хвороби помер видатний Український поет, дійсний член У В А Н, професор УВУ, член МУР'у

Юрій Клен

ПРОФ. ОСВАЛЬД БУРГГАРТ

Редакція журналу „Аванґард“ з великим жалем сповіщає про це своїх читачів та висловлює глибоке сердечне співчуття Родині Померлого.

Р е д а к ц і я.

Ю Р І Й К Л Е Н

Народився Юрій Клен (проф. Освальд Бурггардт) 4 жовтня 1891 року в с. Сербинівці на Поділлі. Вчився в Київському Університеті, студіюючи теорію літератури і сам виступаючи, як автор книжки з літературознавства. Війна з Німеччиною не дала йому змоги довчитися. Лише в час революції 1917 р. Юрій Клен повертається з півночі Росії знову на Україну, до Києва, і тут продовжує навчання в тому ж Університеті.

Але хвиля революції знову примушує Юрія Клена — Бурггардта залишити Київ. Незабаром він переїздить до Барішівки, де перебуває 1920-22 роки. Ці роки свого перебування там Юрій Клен дуже яскраво, з властивістю письменника майстра, відбив у своїх прекрасних „Споминах про неоклясиків.“

В роках 1923—30 Клен—Бурггардт працює як перекладач і редактор. Він переклав серію томів Джека Лондона й Бернарда Шов. Він є також активний співпрацівник В-ва „СЯЙВО“, засновником якого був Микола Зеров.

Розгром СВУ, арешт М. Рильського, загальна нагінка на „неоклясиків“ і взагалі на українську літературу, матеріальна скрута — усе це в сукупності підказує

Кленові на потребу скористатися з можливості виїхати за кордон, що він і здійснює року 1931. Тут він працює як викладач по високих школах. І тут прокидається в ньому поет. Науковець, перекладач, він стає поетом. Він дебютує монументальним твором, поемою „Прокляті роки“; за нею приходить збірка „Каравели“ (1943), де він виявляє своє справжнє поетичне „я“. Після цього починається праця над новою його поемою „Попіл Імперій“, твором, який завершує поетичний доробок майстра.

Будучи серед нас, на еміграції, Юрій Клен, не зважаючи на своє слабе здоров'я, невтомно працює в ділянці розвитку української літератури. Останнім часом він багато працював не лише над поезією, а й прозою, виявивши і тут себе довершеним майстром художнього слова. Редагував журнал „Літаври“, виступав на численних вечорах з доповідями та своїми літературними творами. Великий Дух мистця не згасав у ньому в найважчі хвилини його життя.

В особі Юрія Клена ми втратили не лише великого поета, а й великого діяча української літератури.

Ю Р І Й К Л Е Н

За мучеників за Україну помолімося!

Ще помолімося за полонених,
Які у морі бурянім пливуть,
Та ще за страждущих і угнетених,
Які шукають марно світлу путь,
За всіх в снігу зажива погребених,
Які шляху додому не знайдуть.
Над ними, Господи, в небесній тверді
Простри свої долоні милосердні!
Ще помолімося за всіх, кому
Вже не судилося узріти світла,
Що їх я думкою не обійму;
За всіх, кому зруйновано їх житла,

Кого безжалісно кинули в тюрму,
Щоб радість їм ніколи не розквітла.
О, тільки дотиком легеньких рук,
Позбав їх, Господи, страждань і мук!
Помолимося за тих, що у розпуці
Помруть, відірвані від рідних хат;
Помолимося за тих, що у розпуці
Вночі гризуть залізні штаби ґрат.
Що душать жаль у невимовній муці.
За тих, кого веде на страту кат.
Над ними, Господи, в небесній тверді
Простри свої долоні милосердні!

(З поеми „Прокляті роки“)

Петро Конашевич-Сагайдачний

(Закінчення)

і коли поляки вернулися назад — поїхав до Січі, ніби для того, щоб попалити човни. Не знаючи, що Сагайдачний лише удає це зовні, щоб заспокоїти поляків і зовсім не має наміру виконувати їхніх жадань, козаки були обурені його податливістю та обрали нового гетьмана — Бородавку.

Сагайдачного це не вразило. Будучи мудрим політиком, він передбачав бажаний для нього хід подій і тому всю увагу звернув на піднесення національно-культурного життя. Вихованець Острозької школи, людина, якій були близькі інтереси рідної освіти і книжності, Сагайдачний нав'язав тісні стосунки з науковими і церковними колами Києва. Під його безпосереднім керівництвом і стараннями Київ, що в XVII столітті був звичайною прикордонною фортецею, підноситься як потужний український культурний центр. Новий ігумен Києво-Печерської лаври Єлисей Плетенецький організує в Києві друкарню, яка за 15 років (1616—1630) випустила більше книг, ніж їх вийшло до того в цілій Україні. При ній було закладено таку фабрику паперу та шрифтів.

Слідом за цим заснувалося братство, в яке вписалося багато духівництва, насамперед з гуртка Плетенецького, шляхти і міщанства. Вписався і Сагайдачний та все військо запорізьке. Маючи такого оборонця, братство сміливо розгорнуло роботу, заснувало братський монастир Богоявлення і при ній братську школу.

Бурхливе піднесення українського національного життя перелякало поляків і вони зверталися не раз до свого уряду з вимогою закрити київське братство. Але польський уряд не наважувався цього робити, знаючи, що за братством стояв Сагайдачний та все козацьке військо.

Відчуваючи підтримку останніх, київське громадянство запросило до себе Єрусалимського патріарха Теофана, що повертався з Москви, показало йому засновані інституції та початки культурної праці і просило висвятити митрополита й владик. Патріарх спочатку не наважувався, бо не хотів конфлікту з Польщею, але коли Сагайдачний заявив, що бере його під свою охорону, патріарх погодився і восени та взимку 1620 року посвятив митрополита і п'ятьох єпископів, виїхавши під охороною козаків, бо поляки ніколи не подарували б йому того, що він зробив.

Несподівана війна Польщі з Туреччиною перервала це культурне будівництво. Страшний погром поляків біля Дністра, загибель їхнього ватажка Жолковського та полон його помічника Конєцпольського викликали велику паніку в Польщі і змусили її знову вдатися до Сагайдачного по допомогу. Але вимоги його визнати висвя-

чених владик і не перешкоджати національно-культурному будівництву поляки рішуче відкинули. Сагайдачний стримався від допомоги, але коли Польща звернулася до нього знову, він з ігуменом Техтимирівського козацького монастиря поїхав до короля передати йому козацькі вимоги, без здійснення яких козаки не воюватимуть.

Тимчасом козаки, позаздривши на можливість великої здобичі, поки Сагайдачний був у короля, самі рушили з Бородавкою в похід проти турків. Король ласкаво зустрів Сагайдачного, але нічого не обіцяв, бо війну козаки вже почали і Сагайдачний поїхав просто до козацького війська в Молдавію.

Бородавці стали докоряти, що виступив передчасно, не взявши в короля обіцянки виконати козацькі вимоги й недостатньо підготувавшись. Його обвинувачували в зраді, скинули з гетьманства, засудили на смерть і стратили під Хотином, а на гетьмана знову обрали Сагайдачного.

Вміло маневруючи, Сагайдачний провів козаків перед самими очима турків, і з'єднався з поляками, але під час цієї небезпечної операції необережно наскочив на турків і був поранений у руку, від чого наступного року й помер.

З приходом козаків, сили польські подвоїлися, козаки не лише відбивалися від переважаючих турецьких військ, а й переходили в наступ, громлячи турків.

Втративши надію на перемогу, султан помирився з Польщею. Поляки тріюфували і вітали козаків, як своїх рятівників. Але коли вони повернулися з походу додому і Сагайдачний повторив полякам свої вимоги, вони іронічно відкинули їх. Сагайдачний був вражений таким наслідком блискучої війни, але привід смерти перед ним стояв уже дуже близько. Відчуваючи наближення смерті, він завістив свій маєток на Київське і Львівське братства, щоб вони „тримали ученого міністра, в грецькій мові досвідченого“, „на науку і увічення діток православних“.

В 1622 році він помер, гірко оплакуваний усім громадянством. Величавий похорон гетьмана мав справді всенародний характер, За труною йшли тисячі людей.

Пам'ять про Сагайдачного вічно житиме в нашому народі, як пам'ять про великого патріота, героя численних походів і великого культурного діяча, що багато зробив для розвитку рідної культури і освіти, на захист яких поставив усе запорізьке військо.

ДО НАШИХ ЧИТАЧІВ

У зв'язку з переходом журналу „Авангард“ з циклоstileвого видання на друковане, деякі статті подаємо з записанням.

Р е д а к ц і я.

БОГДАН ГОЛИНСЬКИЙ

НАВЧАННЯ ЧИ ДРУЖБА?

(Декілька думок до проблеми виховання)

Виховувати — це передавати досвід. Проблема виховання молоді — це проблема передачі досвіду батьків дітям. І тут ставиться питання гостро: навчання чи дружба? Проблема не в тому, що о передавати, а як передати. Деякі вихователі робили і роблять основну хибу: вони не проявляють ніякого зацікавлення до психічного процесу, що відбувається в кожній індивідуальності під час сприймання нових понять, явищ, подій і т. ін., вони намагаються за рецептом перестарілої методи „чисту незаписану картку“ молоді істоти записати своїми знаннями, диктуючи їй матеріал, розкладений, як під час навчання математики або хемії. При цьому їм не цікаві реакції цих істот-індивідуальностей. Для них знову ж таки — це чисті картки, що їх вихователь своїми знаннями заповнює. Такі вихователі — це консеквенції теорії Льюкка, що віддали честь і пошану схоластичній інституції морального та індивідуального виховання. Це були теорії, що давали підстави вірити в основне перевиховання кожної істоти, навіть збірноти — народів і людства. Подібні експерименти проведено зразково в деяких країнах комплектно до кінця. Виследи були різні. Невдача методи тим помітніша, чим виразніше накинена згори система.

Говорять психологи

Тому нам слід, після старанних експериментів виховання, свідками яких були ми ще недавно, повернутися до нових методів. Послухаймо людину, яка ще 60 років тому пророкувала перспективи та наслідки, що їх принесе соціалізм своїм плануванням не так у ділянці економічно-соціальної, як скорше в ділянці духовості та культури поодиноких народів. Ця людина — Ле Бон. Він уже тоді передбачав, що Росія, приймаючи соціалізм, буде коліскою варварських орд, які заллють і знищать Європу, несучи транспаранти з гаслами „свободи, братерства та рівності.“

Чи існує рівність? Тут треба відразу застерегти собі ясність розуміння рівності. Говоримо тут не про те, чи існує однаковий внутрішній зміст кожної індивідуальності, одиниці і збірноти, а — про відношення рівності одиниці і збірноти відносно права. Рівності якісної ніде немає. Це довела психологія. І тут наведемо слова згаданого Ле Бона: „Інституції та виховання, що відповідають досконало певним одиницям і певним народам, для інших будуть просто шкідливі.“ Далі він твердить, що кожний нарід має певну організацію ума, завжди таку, як і його анатомічна будова, що ви-

являється в його почуваннях, думках, віруваннях та мистецтві.

Ця організація внутрішньої істоти є підставою нашої індивідуальності. Тому для Ле Бона при формуванні індивідуальності людини першим і, без сумніву, найважливішим є вплив предків, другим — батьків, третім (його загально вважають найсильнішим) — вплив оточення, але цей останній викликає тільки дуже дрібні збочення. Діє він дійсно і тривало тільки там, де спадковість протягом ряду поколінь працювала в тому напрямку. „Померлі більше ніж живі є керівниками народу. Століття за століттями творили наші ідеї та почування, значить вони — мотори наших вчинків.“

Можна було б цитувати десятки авторів, що доказували б ці ж самі думки, але це зайве. Життя дає таку велику кількість наявних доказів, фактів, що нам треба тільки відкритими очима дивитися і вміти розрізнити слова від вчинків, форми від змісту, плян від реалізації, задум від виконання, брехню від правди.

Життя говорить

Християнство знайшло дуже багато форм церковної організації. Багато визначніших індивідуальностей-народів сприйняли його. Не беручи участі при закладанні церковної інституції раннього християнства, такі народи як англійці, німці, еспанці, українці чи росіяни знайшли собі притаманні їм форми християнського вияву.

А демократія? Демократом є Бевін в Англії, боронить демократію у світі Трумен, „захищає“ її на Балканах Тіто, в Україні її „рятує“ Каганович, в Польщі „розбудовує“ Берут, а в Болгарії — Димітров. Можемо сказати сміливо, що демократом був Масарик і що таким є Бенеш, тільки з тією відмінністю, що Масарик плекав чеську демократію, а Бенеш заводять „новий гатунок“ так званої демократії.

Життя нам подало декілька прикладів.

Що каже дійсність?

Дійсність підтверджує життя, тільки дійсність не змішує понять. Дійсність не ховається за вивіску програм, теорій, щоб робити протилежне. Дійсність — щира і дивиться просто в очі. Вона бере життя таким, яким воно є, а не таким, яким воно повинно бути. Тому дійсність каже: виховувати — це не вчити, але дружити. Дружба — це не теорія, а практика, дія. Дія випливає з волі, а воля — з істотного, з індивідуальності.

Шануймо індивідуальність, коли хочемо дружити!

Природа відкриває дійсність

Баден Павлик не вчив англійської молоді, закликаючи в гурт скавтової організації. Він радив їй вийти із світу фраз, теорій і програм у світ природи дійсного. Він радив молодим англійцям бачити в природі те, що існує в повному ладі, щире в повній гармонії свідомого й підсвідомого, природного і надприродного, радив приглядатися до розуму буття. Природа відкриває дійсність. Все у природі має свій характер, і цей характер обґрунтовує логіку природи. Вовк не проповідує травовідності зайцям, і серна не намагається умовити своїх дитят, що світ прагне до кращого, до соціалізму, де вже не треба буде їм, сернам, витрачати стільки енергії для самозбереження. Кіплінг, Джек Лондон і Карло Май показали життя здорових інстинктів, природної рівноваги, характерів, де ніхто не сумнівається. Бо не існує сумніву, коли мати захищає малих діточок і кидається на озброєного ловця. Молодий лис, що попав у сильце, не сумнівається про доцільність рішення, але відгризає схоплену лашку, щоб жити вільно. Вовчиця, що відвідує викрадених вовчат, переконається остаточно, коли вже всі заходи визволити їх з ланців здаються марними, подавити і позбавити їх життя. Це чуттєві елементи, що є синтезом волі, енергії, моралі та здорової організації біологічно-духових емоцій і володіння ними.

Природа каже бути собою. Це свідомість власного характеру.

Розум і характер

Добре, коли розум і характер ідуть рівночасно або коли якісно існують рівночасно. Послухаймо ще раз психолога, хай скаже нам, яке відношення цих понять, яка роль їх у житті індивідуальності, що хоче бути собою або яку хочемо виховувати. За Ле Боном характер — це чуттєві елементи, що є синтезом волі, енергії, моралі та здорової організації біологічно-духових емоцій і володіння ними. Розум — це здібність пізнання, з'ясування і висновку. Отже, тут принципова різниця не тільки в різних якостях понять, але і в своїй функційності. Основним у цьому порівнянні те, що розум ще не говорить про індивідуальність у такій мірі, як характер. „Відкриття розуму є спільною власністю всього людства, характер є власністю виключно кожного поодинокого народу. Він, як скеля, на якій день-у-день через ряд віків мусять розбиватися хвилі зовнішніх впливів, щоб ледве затерти зовнішні контури. Прикмети і хвиби характеру є тим, чим плывці у риб, дзьоб у птиці або зуби — у хижаків.“

Навчання чи дружба?

(Закінчення)

р'ячну добу. Потім вона ніколи не втрачала рівноправного відношення в родині.

Державою володіла княгиня Ольга, а Марта Борецька боронила Новгород від москвінів; Ярославна оплакує князя Ігоря, як вірна дружина, а не рабіня. Символом козацької України є Юрій — лицар, який вбиває змія, лицар, який символізує оборону царівни від напасника. Україна — це чарівна князівна, що за неї б'ється український лицар. Зганьблена жінка карається смертю тільки в Україні. І немає більшого сорому для українки, як втратити дівочу честь. Висока мораль і характер наших предків лишили нам такі гарні форми, яких батьки ще дотримуються, часом не розуміючи навіть змісту. Приміром, у нашому побуті існує ще форма пошани, коли батьки провадять жінок по правому боці руки, пропускають їх поперед себе, підносять їм випущені з рук речі, відступають їм місця на крислі, скидають капелюхи на привітання, не подають раніше руки жінці, поки вона не дозволить. Це по формі. А по суті батьки купують їх добрими чинами, коли вони горожани, десятинами, коли селяни, золотом, коли купці або ремісники. Так „випулену“ жінку за феодалним принципом в нашу добу соціалізму „ушасливають“ рівністю та незалежністю. Жінці запропоновано взяти пост в уряді, їй дозволено вступити на фабрику, бути поліцаєм, запрошено до ремісничого варштату, врешті, її змобілізовано в армію. Одночасно їй залишено вести родину, виховувати дітей і бути кухаркою чоловіка. Вдячний чоловік віддячує їй. Він — „голова дому“ — іде праворуч, або лишає її ззаду за собою; він може вклонитися, коли з ним привітається жінка; він підбігає в трамваї перший до лавки і відчуває себе щасливим, що випередив бабусю; він ліктями пробиває собі шлях до автобусу, звалюючи під ноги дітей і старих, бо все тепер рівне, всіх титулуємо ченом словом „пан“.

Ми, отже, показуємо всю відчуженість від ідеалів наших предків, які носили прапор Св. Юрія.

Зустріч поколінь

Природа обдаровує кожний вік людини своїм світом зацікавленя. Немає більших проблем для трирічної дитини за скриньку пісочку, шматочків дерева, глини, малої ляльки і квіток. Такими ж проблемами для шестилітніх — млинок в потічку, гри в лука, їзда гуляйногою та конем, що його заступає галузка верби або просто палиця. Десятилітнього хлопця цікавлять мандрівка по гайках і річках, він відкриває таємниці пташиних гнізд, його цікавлять звірки, він хотів би їхати верхи конем, він вилізати на гілля дерев і там поринає в філософію свого буття. Шістнадцятилітній зво-

рушується від особи другої статі, відчуває себе винуватим і соромиться своїх почувань. Юнак перероджується з дівчака в чоловіка, він, наче вуж, скидає шкіру, що на ньому вже тісна і відчуває себе надто великим. Його всі хочуть принизити. Його ще не визнають дозрілим і не вірять, що він уже все знає. Цей вік зрілості продовжується до 21-го року, коли брати загальною. Але він буває, очевидно, в індивідуальних випадках різний. Молода людина не знає, як упорядкувати наростаючу енергію, як нею володіти. До всіх росте почуття вищості. Він уже може бути фізично сильнішим від старшого, дорослого чоловіка, він хоче так само бути сильнішим і розумом, і думкою. Йому здається, що такий він буде завжди і його енергія триватиме вічно. Йому дивна зрівноважена поведінка старших людей. Їх спокій дратує молоду людину. Вона має революційне ставлення до всього оточення. Це — вік бунту і намагань перебудувати весь світ. Ніякого виправдання, що його несуть далі підпори людського віку. Для нього вони не існують, і він не вірить, що таким буде кожний і він сам.

Але вже біля тридцяти років енергія упорядковується, стабілізується і світогляд доходить рівноваги. Революціонер і реформатор з двадцятих років, атеїст і все-сильний самовір, починає спостерігати в собі не нові сили, а скоріше безсилля супроти вищих сил Божих та людських в матерії та духові. Любов, пригодницьке кохання перетворюється в тугу за родинним життям. Наступає терпимість до чужої думки і легкий критичизм до своїх думок. Підготовка до творчого життя доходить верхів свідомості. Ще існує деяке марнування здоров'я і часу, ще рожевіють перспективи майбутнього, ще володар гроша, видаючи монету, не вимагає звороту решти.

Сорокові і п'ятдесяті роки — це найдозріліший вік туги за творчістю, за творчим процесом. Сила енергії організму діє в повній гармонії з добутими знаннями і досвідом. Це вік, що вже шанує кожну хвилину життя, що з докором дивиться на минулі роки марнотратства. Це вік мужа суспільної праці, політичної діяльності та бойового чину. Це вік щасливого батька, що виховує власне покоління — своїх дітей. Це — повноякісний батько, муж, вчений, провідник і виконавець. Він має можливість не дивуватися молоді й виправдувати старших.

Шістдесяті і семидесяті роки — це вже старість. Людина ошаджує кожний промінь своєї енергії. Ця енергія вже зникає. Думка, хоч слабе і втрачає гострість, а все ж таки переважає фізичні можливості. В цьому віці людина стає еґоїстом. Вона любить вигоду і це бажання поширює на цілість суспільного життя. Це вік життєвого

опортунізму, що обернений пропорційно революційності двадцятих років. Цей опортунізм такий же принциповий, як і юнацький бунт. Потім така людина втрачає почуття дійсності, живе поезією минулого, переходить у світ мрій і вже нагадує дитину, яка нереально оцінює світ.

Висновки

Кожний з нас мусить сам пережити своє життя. Але річ у тому, щоб воно корисно було пережито, бо воно неповторне. Вся суть у тому, щоб воно в понятті спільного життя народу було позитивним.

Але як це сказати молодому юнакові? Як він повірить вам, що він буде за двадцять літ розуміти світ ширше, що покора росте в пропорції до росту пізнання. Тоді буває пізно і каюття не допомагає. А тимчасом проблема молоді і старших існує. Молодь живе своїм життям, а старші — своїм. Старші хочуть вчити молодь, а молодь не хоче вчитися. Чи це природно? Скажу — так! Це два різні світи, чужі собі, не хочуть себе розуміти. А старші молодь можуть розуміти, але не хочуть. Старшим властива поза ученого, зарозумілого дидактика (мораліста). Цю позу треба відкинути. Треба відкрити серце і здобути дружбу. Треба дораджувати, треба вилити, але не можна наказувати!

Невже це таке важливе, питає хтось? От молодь нашого покоління виростила своїх дозрілих громадян. За двадцять літ проблеми батьків і дітей у боротьбі за ідеї доходять до свого фіналу. Існують сьогоднішні батьки — вчорашні діти. Так, але вони часто бувають ще діти, або вже старі, а дуже мало — мужичи.

Ми наблизилися до кінця. Жертвою дорослех дітей і молодих дідів ми купили дорогий і коштовний досвід життя. Ми вдуже дозволили собі на нього не можемо. Це надто коштовне, і національний організм дуже дорого заплатив за відсутність співпраці поколінь. Розрив був органічний, він лежав і лежить у площині ідеологічних світоглядів. Тільки цілковита перебудова життєвої постави всіх поколінь налагодить зв'язок цих поколінь. Тому ми вступаємо як поміст між кадрами доросту пластової молоді дружба і гри через сумівську молодь дружба і пізнавання — до найвищого верхів'я нашої нації — дозрілих мужів дружба і творчості.

ВІД РЕДАКЦІЇ:

Друкуємо статтю п.Б.Голінського „Навчання чи дружба?“ порядком дякуєї. Хоч редакція не повністю погоджується з думками автора, але вважає питання, порушені автором, актуальними і просить читачів відгукнутися на них. Це дасть нам змогу спільно шукати шляхів до питань виховання молоді.

Ф. ШЛЛЕР

РУКАВИЧКА

Ждучи на зрища і забави,
В звіринці своїм величаво
Король Франціск сидів;
Тіснились вельможі при троні,
А кругом, на високім бальконі
Дам барвистий вінок процвів.

Король дав знак рукою —
І з ґрат сторожкою стопою
Виходить лев;
Але не лунає рев:
Пустелі друг
Зором німим обводить круг
Арени —
І випростав з позіхом члени,
І гривною стряс густою,
І ліг самотою.

І знову владар маше рукою —
На знак царський
Тигр жаский
З клітки рине тісною
Скоком потужним;
Лева він бачить і виє,
Напружує можну шию,
Кола страшні вибиває хвостом
І лиже себе язиком;
І кроком несміло-пружним
Лева обходить він
І, волі невольний син,
Повнить арену риком
Хрипким і диким.
Погас його рев луною,
І хижий ліг стороною.

І знову владар маше рукою —
І зіво дверей вивергає їх:
Двох леопардів прудких;
В гоні мужнього палу

Тигра вони напали;
Той лапою б'є їх тяжкою,
І вже підводиться лев;
Його могутній рев
Прогримів — і став спокій;
І, не давши волі злобі рвачкій,
Люті лягли по короткім бою.

Нової жде битви вельможне гроно —
І раптом упала з балькону
Рукавичка красної дами
Між хижакками.

І мовить лицарю юна
Кунігунда, глузлива красуня:
„Щодня, щогодини, лицарю мій,
Присягаєтесь ви в любові своїй —
Принести рукавичку прошу я вас!“

І лицар Дельорж поспішає і враз
Збігає наниз безстрашно,
І кроком твердим
Ступає між звіром тим,
І бере рукавичку відважно.

І повні подиву й жаху німого,
Лицарі й дами глядять на нього,
А він, спокійний, назад іде —
І гомін безмежний навколо росте
На честь його перемоги.
Кунігунда героя очима вітає —
Той погляд щастя йому обіцяє —
Та він, зійшовши під крики бучні,
Рукавичку в лице їй кинув:
„Подяки, дамо, не треба мені!“
Сказав і її покинув.

Переклав Мих. Орест.

Петро КІЗКО

Над річкою

Ще й досі наче бачу: луки
І вільхи надбережний лист,
Похилений на тихий міст,
І сосон незугарні руки.
В воді купається хмаринка.
Метелик білий пролетів
І зник у верби золоті.
Лиш я над річкою й хмаринка.
Стою й, краснопера уздрівши,

Що аж вистрибує з води,
Каміння кидаю туди,
Від захвату того упрівши.
А потім, кинувши забаву,
Біжу проз річку навмання.
День серце радістю сповня.
Позаду — вільхи, бір, отава...
Позаду — юність золотава.

В. ЛОД

Молодь і есперанто

Найкращий час у житті людини — це юнацькі роки. В цей час людина сповнена енергією, жадобю до знань, в її серці, сильніше ніж у старших, палає бажання служити своїй Батьківщині. Молода людина має, як правило, більше часу для набуття знань і тому вона повинна, готуючи себе на повноцінного громадянина своєї нації, здобути необхідні знання.

Українська молодь на еміграції мусить використати кожную нагоду, щоб поширити свої знання, набути широкий світогляд, навчитися розуміти світ і зуміти сказати йому правду про українську трагедію, про нашу визвольну боротьбу. Наша молодь на еміграції мусить налагодити якнайширші взаємини з чужинецькою молоддю. Для цього треба знати чужі мови.

Вже майже два роки багато хто з молоді на еміграції вивчає англійську мову, дехто французьку, еспанську та інші. Проте, небагато серед нас таких, які б як слід зрозуміли, напр., листа, написаного чужою мовою. Мало вміють і бездоганно говорити. Погані життєві умови, ненормально проведені дні й ночі по перенаселених таборах і т. д. — все це ще більше утруднює успішне розв'язання цього важливого питання.

Замкнена в таборних мурах, наша молодь на чужині в більшості живе сірим, „прибитим“ життям. Вона переважно завжди в таборі, завжди серед своїх, без будь-якого зв'язку із світом, в той час, коли, напр., проблема зв'язку німецької молоді з молоддю інших країн, зокрема Америки і Англії, розв'язана блискуче. Німецька молодь широко листується чи то індивідуально, чи групово з своїми однолітками інших країн, шукає оправдань на тяжкі закиди проти німців, дискутує. Таким чином іде живий обмін листами, поштовими марками, книжками, і до Німеччини приходять харчові пачки, пачки з одягом тощо. Німецька молодь знайшла зв'язок із світом!

Як же в нас? Ділянка зв'язку української молоді з чужинецькою молоддю ще майже зовсім не заторкнена. Ніхто на це не звертає уваги, не бачить у цьому ніякої доцільності, нехтує це питання.

Ми не використовуємо можливостей і не навізуємо зв'язків з майбутнім дипломатом, міністром, учителем, шевцем або кравцем, не використовуємо нагоди поінформувати їх про речі, які нам самозрозумілі, їм — цілком невідомі, прогавлюємо прекрасну нагоду знайти на чужині друзів, які нас (як і ми їх) можемо колись потребувати. Ми, здебільшого, не вміємо використати нагоди пізнати чуже і розповісти про своє.

Недавно ми одержали листа від молодого англійця, що захотів листуватися з молодими українцями. Цього листа не було кому перекласти. Навіть ті, що вже два роки вчать англійської мови, не відважилися листуватись, бо... тяжко. Довелося передати листа дипломованому інженерові, що добре знає англійську мову.

Знаючи навіть англійську мову, не можна нав'язати зв'язку з цілим світом, з молоддю різних країн. Тут треба скористатися якоюсь іншою мовою, яку всюди розуміють і яку легко вивчити.

— Невже ж така мова існує? — запитає дехто здивовано.

— Існує! Зветься вона — есперанто.

— Есперанто? Дитяча іграшка без будь-якої вартости, — скаже дехто. — Есперанто? Пробували! — скаже інший. — Есперанто! — махне рукою третій, і перейде на іншу тему.

А тимчасом міжнародна мова есперанто живе! ЮНЕСКО (Організація Культури й Виховання Об'єднаних Націй) задумується чи не запровадити міжнародну мову есперанто в усіх країнах світу. Пані Е. Рузвелт, дружина померлого американського президента, порушує цю проблему в ООН; державні мужі, політики, журналісти, науковці визнають її вартість та досконалість. Лише в нас, покищо, легковажать есперанто.

Згідно постанови першого міжнародного конгресу есперантистів у Бульоні (Франція) в 1905 році „Есперантизм — це намагання поширити в цілому світі вживання мови неутрално-людської, що не буде втручатися у внутрішнє життя народів і не поборюватиме існуючих народних мов. Есперанто дало б людям різних національностей змогу порозуміватися між собою“. Отже, есперанто має існувати поруч національної мови, або, інакше кажучи — кожному своя, рідна, але всім одна міжнародна мова, мова побудована штучно, така, що не ображає національних почувань того чи іншого народу. Цебто, есперанто буде тим, чим ми його зробимо. Інші нехай вживають есперанто для ширення своїх чудернацьких, можливо й руйнівних думок, а ми вживатимемо цю мову для навізання зв'язку з світом, для пропаганди української національної справи.

Так розглядали справу всі українські есперантисти (люди, що знають есперанто), цими засадами керувалися вони і в своїй праці. Цього дотримувалися редактори „Української Зорі“ (1922) і сьогодні дотримуються редактори „Українського Есперантиста“ (1947) — досі єдиних українських есперантистських журналів.

Есперанто (цю мову створив лікар Др. Л. Заменгоф), на недавньому 32-му конгресі в Берні (Швейцарія), святкувало своє 60-ліття. На цьому конгресі зустрілося 1500 осіб з 30 країн, порозуміваючися виключно міжнародною мовою есперанто. Англійці, французи, турки і шведи, швайцарці і поляки, мароканці і маляйці, чехи й китайці — всі вони легко могли розмовляти однією мовою — мовою есперанто. Це ще один доказ живучості й придатності цієї штучної міжнародної мови, що тепер швидким темпом, після воєнних перешкод, поширюється в усьому світі. Було б соромно, якби серед есперантистів не було українців.

Есперанто — мова надзвичайно легка. Здібній людині потрібно зовсім небагато часу, щоб вивчити 3000 коренів слів з романських, германських і слов'янських мов, 16 граматичних правил тощо. З допомогою цих знань можна творити безліч слів. Уже навіть після кількох лекцій учень може починати листування з будь-яким есперантистом будь-якої країни світу.

Читаючи есперантистські журнали, знаходимо безліч вісток про запровадження есперанто в початкових, середніх та вищих школах (напр., у Мюнхенському університеті існує лекторат есперанто), зустрічаємо безліч адрес молодих людей, що раді б листуватися з однолітками інших країн, обмінюватися поштовими марками, пізнавати себе і взаємно собі допомагати.

Очевидно, тільки есперантист може сказати, яка велика приємність одержувати листи з різноманітними поштовими марками з різних країн, читати листи від людей, з якими б не міг порозумітися, не знаючи есперанто і радіти з того, що розказав їм дещо про Україну, чи навіть добився того, що в національній пресі тієї чи іншої країни появилася стаття на українську тему.

Есперанто українській молоді треба використати. Ця мова може стати в пригоді всюди, може допомогти вивчити мову того

Сумівка з Ашаффенбургу під час вільноручних вправ на святі молоді в Аугсбурзі

народу, серед якого поселимося і т. д. З допомогою есперанто нам легше буде нав'язати зв'язок з молоддю різних країн світу, легше буде пізнати її й розказати про нас.

Отже, вивчаймо есперанто, нав'язуємо зв'язок із світом, розкриваймо перед ним свою правду, правду про героїчне змагання українського народу за свою незалежність!

Від редакції:

По інформації в справі есперанто, заочних курсів та журналу „Український Есперантист“ слід звертатися на адресу:

„Ukraina Esperantisto“
(13b) Augsburg-Göggingen, Schlieffach 6

ЧИТАЙТЕ І ПОШИРЮЙТЕ „А В А Н Г А Р Д“ — ЄДИНИЙ НА ЕМІГРАЦІЇ
ІЛЮСТРОВАННИЙ ЖУРНАЛ ДЛЯ МОЛОДІ!

Юрій Фесенко (Богдан Байда)

ПЕРЕДЧАСНА ВТРАТА

В червні ц. р. перестало битися серце активного громадського діяча, організатора лав української молоді — Юрія Фесенка (Богдана Байди). Його постать ідейного борця була дороговказом для всієї української молоді. В слабому тілі жив неаламний дух, невичерпна енергія, горіла надія в перемогу нашої Української Правди.

Українська молоде! Від нас відійшов заслужений член СУМ'у Центральних Земель України. Ідейний і активний діяч молоді, після процесу СУМ'у і СВУ він пережив нелюдські знущання і тортури. Залодіяні червоним катом рани стали причиною його передчасної смерті. Тернистий шлях привів його на скитання в чужину. Але й тут він не підкорюється фізичній слабості, а вперто працює на різних ділянках суспільно-громадського життя. Байда був основоположником СУМ'у на еміграції, членом ЦК СУМ'у, а згодом Крайовий З'їзд обрав його почесним членом Крайового Комітету. Бувши засновником однієї з кращих організацій молоді „Січ“ в Ашаффенбурзі, він лишився й далі очолювати осередок СУМ'у („Січ“).

Байда був також організатором і улюбленим товаришем не тільки молоді, а й старшого громадянства. Він був обраний членом Таборової Ради в Ашаффенбурзі, членом ОПУЕ області Гессен, членом місцевої станиці СХС, а як церковний діяч входив у склад Парафіяльної Ради УАПЦ. Постать Байди завжди буде дорога для нашої молоді, вона є для всіх нас живим прообразом, що єднав сумівців із духом героїчно-визвольного чину

Київського СУМ'у, членом якого він був з 1928 р.

Не судилось йому спочити в українських степах поруч могли славних лицарів визвольної боротьби, спочити в українській землі, политій кров'ю і сльозами, але його дух і непереможне прагнення волі буде завжди жити в наших серцях. Він стане світлим дороговказом для всієї української молоді в боротьбі за наше велике майбутнє.

Вічна пам'ять Тобі, наш незабутній друже, вірний сину українського народу!

Центральний Комітет
Спілки Української Молоді

ЙОГО ШЛЯХ — БОРОТЬБА

Передчасна смерть вирвала з наших рядів Юрія Фесенка (Богдана Байду), відданого українській справі патріота, активного діяча молоді, члена СУМ'у з 1928 р.

Юрій Фесенко один з небагатьох належав до тієї когорти людей, що гордо тримали прапор боротьби за Українську Самостійну Державу на рідних землях і якщо пішли на вигнання то тільки тому, щоб далі вперто і рішучо продовжувати свій святий змаг за щастя поволеного Краю.

У відповідальні хвилини боротьби, у дні гірких поразок і перегрупування сил нам не раз протягом нашого історичного буття бракувало кришталево-чистих, безкомпромислово-рішучих, розумних і відважних людей. Бракує їх і сьогодні. Саме тому для нас особливо дорога кожна здібна здороводумуюча і активна людина, і саме тому з таким болем у душі ми сприймає-

мо вістку про втрату сл. п. Юрія Фесенка (Богдана Байди). Ця втрата тяжка і недоречно-передчасна ще й тому, що ми стоїмо перед обличчям суворого глядучого, яке потребуватиме нових стійких особистостей, нових героїв і пробовиків на шляху до здобуття нашого права на вільне існування під сонцем.

Сумівці! Відійшла у вічність людина, що горіла нашою ідеєю і своїм прикладом запалювала українську молодь до чину, до чесного і відданого служіння нашій Батьківщині. Ця втрата хай ще міцніше згуртує наші ряди, зробить усіх нас ще більш стійкими і наполегливими в досягненні поставленої перед собою мети, і це буде найкращим вшануванням пам'яті незабутнього сумівця, дорогого друга.

Редакція журналу „АВАНГАРД“

ПАТРІОТ, ГРОМАДЯНИН, ТОВАРИШ

Є слава наша історична пісня про лицаря запорізького Байду, що попав у полон до турків і цар турецький звелів його повісити „на дубочку“, за ребро гаком зачепивши, щоб висів, аж поки не зречеться своєї віри й батьківщини. Та не такий був лицар Байда. „Висить Байда — не день, не ніч і не годиночку...“ смертельні терпить муки, а не тільки не скоряється перед азійським катом, а ще й насміхається над ним та, нарешті, схпивши лука у найближчого вояка, пускає стріли у ворога. Це було в 16 віці. І не тільки в шістнадцятому — у всі віки нашої історії. Не один, а тисячі таких лицарів — знаних і незнаних — боролися за віру й батьківщину по наших історичних полях і шляхах, висіли „на гаках“ катівських, смертельні терплячи муки, та не здавалися ворогові на його „ласку“, а боролися з ним до останнього подиху.

Був і серед нас такий, що опе недавно помер. Такий собі худорлявий юнак зі „сходу“, з палаючими очима — Юрій Фесенко. Писав іноді до газет і журналів під псевдонімом „Байда“. Та не було в нього жадних навіть натяків на претенсії прирівнювати себе до героя історичної пісні запорізького лицаря Байди. Наш Байда був навдивовижно скромний, чемний і лагідний юнак, тихий і ніби хворобливий. Іноді лише вибухав полум'ям, гримів громом і з очей — блискавки. Але то бувало лише тоді, коли йшлося про справи національно-громадські: про нашу національну честь, про громадську правду чи неправду.

І ми любили нашого Байду. Навіть іноді ніби пишалися ним: радісно було, що серед нас є така завжди чимось вищим осяяна душа, таке ніби полум'яніюче серце.

Набридав він іноді хіба лише таборовому „начальству“, вимагаючи й від нього отієї національної чести й громадської правди. Але всі, навіть його політичні противники, стверджують, що ніколи він не вимагав нічого для себе особисто, лише для громади, чи для скруджених наших співгромадян. Не любив оповідати про себе. То й не знали ми довгий час його милого.

Це ж такі нашого Байду колись, правда, не давній „цар турецький“, а сучасний нам кат євразійський звелів „повісити на дубочку“ (советська каторга) і вимагав від нашого Байди зректися своєї віри й любови до Рідного Краю. Та не такий був і наш Байда: пробув він на тій каторзі „не день, не нічку і не годиночку“, смертельні терпіння муки, і не тільки не скоряється пе-

ред євразійським катом, але, вирвавшись щасливим випадком на волю, продовжував завзяту боротьбу з лютим ворогом України. І подібно до Байди з історичної пісні, який з нищівною раною в ребрах (від гаку) не губить лицарської мужності, а пускає влучні стріли у ворога, наш Байда-Фесенко з нищівною раною в грудях, спричищеною катівською кулею на каторзі, живе ще кілька років, не втрачаючи ні мужності, ні влучності своїх „пострілів“: дії і чину в боротьбі.

Не зважаючи на страшну рану в грудях, з нею жив і не тужив, і не скаржився, і не хливав. Лише боровся...

Боровся й тоді до каторги й рани - коли ще майже підлітком вступив до таємної й люто переслідуваної НКВД (ГПУ) організації СУМ на Центральних Землях України, де практично вчився тієї боротьби у старших друзів членів тодішнього підпільного СВУ. Боровся під час нелюдських тортур на каторзі—своєю мужньою поставою. Боровся на два фронти—проти НКВД й Гестапо під час останньої війни. Кровотечна рана не давала змоги розгорнути крила на всю широчінь. Але силою духу, затамовуючи лютий біль, боровся й на еміграції: основоположник СУМ'у, член ЦК, почесний член

Крайового Комітету СУМ'у, засновник і постійний керівник однієї з кращих організацій молоді „Січ“ (ще до заснування СУМ'у), член таборової ради, член ОНУЕ, станиці СХС, парафіяльної Ради однієї з таборових парафій Української Автокефальної Православної Церкви.

Член підпільного Київського СУМ'у ще з 1928 року, він і в свою діяльність на чужині приніс той запал і досвід, ту любов до Рідного Краю й високу ідейність, ту героїчну завзятість, якою озброїла його наша славна історія від давніх лицарів Байд запорізьких до лицарів духу й чину — сиволосих борців за правду з підпільного СВУ 20-х років нашого століття...

„А там, а там десь - се-
[ред ночі
Хтось бризка іскрами в
[п'їтьму
Малий онук в кутку
[щось точить,
А дід нашіттує йому“.

(О. Олесь).
Нехай же й наші онуки
вчаться „точити“ зброю,
нехай же і вони навчаться
„бризкати іскрами в п'їть-

му“ так, як умів це наш Байда. Відійшов він ще молодий і сильний духом, до „дідів“... І з ними „на шіткуватиме“ нам вічно про нашу Українську Правду, національну честь і завзяту боротьбу. О. П.

В червні ц. р. сумівці проводили в останню путь свого незабутнього друга Юрія Фесенка (Богдана Байду).

На [фото вгорі: дівчата несуть вінки на могилу Байди; внизу: член ЦК СУМ'у Катерина Кохно під час похорону виголошує прощальну промову.

ВЖЕ НЕ ДОВГО ЧЕКАТИ НА ЧУДО,
ЗАТРЕМТИТЬ НАД ДНІПРОМ ЛУНА,

І ВОСКРЕСЕНА ВСТАНЕ І БУДЕ
КОРОЛІВНОЮ БРАНКА СУМНА.

Наталя Холодна-Тівипька

М. ОСТРЯНИЦЯ

Як живе підсоветська молодь

Нам, членам СУМ'у на чужині, не без цікавості хочеться знати, як живе молодь підсоветської України, про що вона думає і за що борється, власне, про що примушують її думати і за що борються?

Перегортаємо столичну комсомольську газетку „Молодь України“ за 10 березня 1947 року. Про що у ній пишуть? Як навчають молодь?

1. Слава України і „житниця Московії“

Хоч війна уже закінчилася третій рік тому, але передова стаття газети звучить по-військовому: „Бойова програма комсомолу України“. Що ж то за бойова програма? Виявляється, що комсомол має боротися (читуємо далі дослівно) „за здійснення зобов'язання, даного великому Сталіну — відновити колишню славу України... Боже! Славу України... Та невже ж це здійснюються пророчи слова Тараса Шевченка? Невже:

... забудеться срамотня
Давня година,
І оживе добра слава,
Слава України!

Дармено! ... Відновити колишню славу України, — читаємо далі в „бойовій програмі“, — як однієї з житниць Радянського Союзу... Он воно що! „Як однієї з житниць“... Отже, ясно за яку славу України мусять боротися комсомольці... На щастя, тільки комсомольці, бо справжня українська молодь (в тому числі і деякі комсомольці) не за таку славу України тепер борються. Справжня українська молодь не забула і не забуде ключів своєї рідної організації — СУМ'у і твердо пам'ятає, що не „житниця“ — слава України, а тільки її суверенна державність та ще, як висловився Тарас Шевченко, „наша дума, наша пісня“, яка „не вмере, не загине“ —
От де, люди, наша слава,
Слава України!

2. Окріп та інші буденні речі

Якось директор Харківського медичного інституту тов. Шамрай, — розповідає газета в кореспонденції „Забуті обіцянки“ (3 стор.), — прочитав студентам четвертого курсу лікувального факультету лекцію на тему: „Обличчя радянського лікаря“. Та, виявляється, студенти менше всього цікавилися тим „обличчям“, а, скориставшись нагодою зустрічі з директором (газета зауважує, що це явище в інституті досить рідке!), почали давати йому зовсім непередбачені запитання. „Зокрема, — пише газета, — студенти цікавилися, коли в їх гуртожитку засклять вікна, а в кімнатах з'являться стільці, бо писати доводиться стоячи; коли буде окріп і ще інші буденні, але істотно-необхідні речі“.

На це директор лагідно і впевнено відповів, що все „буде гаразд, не треба хвилюватися“.

З дня цієї „знаменної зустрічі“, як пише далі газета, минуло багато часу, але від слів і обіцянок директора не потеплішало і не покращало. Газета стверджує: „Не анекдот, але факт: свої продукти студенти зберігають на батареях парового опалення, бо це... найхолодніше місце“. І далі: „в кімнаті ч. 3 — холодно, непривітно. На ліжках немає простирادل. В кімнаті живуть 36 студентів, а столів є тільки три, та й ті маленькі. Зате, — зауважує газета, — директор сидить в просторому кабінеті. Нижче газета пише, що „в інститутській їдальні переводять продукти, погано готують їжу.“ Крім того, частина студентів замельдувала свої харчові картки до крамниці, але для одержання харчів виділили тільки два дні на місяць. Через те ж, що до крамниці замельдовано багато студентів, то одержати харчі за такий короткий час майже неможливо.

Так живе і вчиться студентська молодь Харківського медичного інституту.

3. „Який чорт у воду глянув, такий і з води виглянув“

У відділі „Критика та бібліографія“ газета устами якогось Й. Михайловського гостро пакинулася на державне видавництво „Молодь“ за те, що воно випустило в світ репертуарний збірник „Пієси для молоді“, твори якого показують советську дійсність в кривому дзеркалі.

За яке ж „перекручення“ так безжалісно картає газета драматургів?

У своєму водевілі „Великі пристрасті“ автор Я. Галь (читуємо дослівно) „примусив симпатичне молоді подружжя — Валю Зудіну та Сергія Зав'ялова — мучитись бездіставними ревнощами“. Що й казати — дуже тяжка провина! І далі: „причину цих вигаданих ревнощів автор вбачає... в нашій дійсності.“ Яке страшне лихо! Ніби в тамтешній дійсності люди не можуть ревнувати! Але газета картає далі: „Люди у нас, бачите, так обтяжені службовими і громадськими справами, що постійно десь пропадають. На цьому ґрунті виникають різні родинні непорозуміння“...

Ну, й досталося ж після цього авторові за те, що так примусив мучитись „симпатичне молоді подружжя“ і перекручував радянської дійсності, і спотворював образів радянських людей та радянської молоді, яка, пише далі газета, „дала нашій країні, всьому світові, прийдешнім поколінням... безсмертних героїв Сталінської епохи“ (тут же в газеті перераховані їх імена).

Другий драматург А. Чикарков, як критикує газета, подав „літературне вариво“ під назвою „Вікторія — регія.“ В цій, за висловом критика, безглуздій, бездумній та безідейній вправі автор проявив себе тупим обивателем, бо змалював молодого радянського вченого-

ботаніка Василя Степановича Пшеничкіна „по-панському гордовитою, дурною людиною“, а „молоду парость робітничого класу“ — Машу Огонькову — „тупою, обмеженою, темною і відсталою“.

За це рецензент кваліфікує автора п'єси ледве не ворогом народу, а щоб інші драматурги не збочували з „шляху“, газета дає їм директиву — постанову партії, як писати художні твори. Письменники і драматурги мусять писати такі твори, що (читуємо далі дослівно) „сприяють розвитку у радянських людей почуття радянського патріотизму, відображають сталінську дружбу народів, любов українського народу до великого російського народу“ і т. ін., і т. под.

Ось де воно собака зарита!

4. Де ж піклування „великого батька“?

Після цієї жахливої війни в Україні залишилися дуже багато дітей-сиріт. Як їм допомагають? Хто їх забезпечує? Виявляється, що дітьми-сиротами, батьки яких полягли на фронті, опікуються не держава (хіба окупантам це болить!), а моряки. Та ще й які моряки! Ті, що бувають у закордонних плаваннях.

Коли сирена сповіщає, — пише газета на 4-ій сторінці, — що з далекого плавання повернувся теплоплав „Адмірал Ушаков“, юні одесити біжать у порт.

Чого ж вони біжать? Нещасних дітей підгонить, звичайно, голод. „Комсомольці і молоді моряки „Адмірала Ушакова“, — пише далі газета, — виділили для сиріт бо-рошно, цукор, жир, пшоно“.

Виявляється, що з теплоплавом вручено дочкам загиблого моряка Постувинського — Надії та Олені — 4 кілограми пукру, 20 кілограмів борошна, 2 пари взуття, панчохи і 15 метрів мануфактури... Скільки ж то доведеться чекати бідним дітям-сиротам, поки знов сирена в порту сповістить про повернення пароплава з далекого плавання? А що одержать діти-сироти тих міст і сіл, де немає, як в Одесі, портів і туди не доходить живність із-за кордону?

Далі газета пише, що екіпаж другого пароплава „Генерал Черняхівський“ відраховує від зарплати щомісяця для дітей загиблого моряка Лалейка 600 карбованців, а сержант Петро Нестерук вніс із своїх заощаджень для забезпечення інших дітей-сиріт 200 карбованців і закликає наслідувати його приклад.

Ми розуміємо жертвовність і сердечність українців, які живуть у підсоветських умовах, але де ж піклування отого так званого „великого батька“?

Тяжко робиться на душі, читаючи цю газетку (ми навели цитати тільки з одного числа), і серце наповнюється гнівом до тих, хто, уярмивши нашу Батьківщину, мучить і калічить талановиту українську молодь.

МАКСИМ ГУЛЯ

Яким же бути?

(Гумореска)

На базарі познайомились. Вона купувала цибулю, а я — тютюн. І, знаєте, сама зачепила. Зиркнув я на неї, бачу — усміхається, ліктем мою руку торкає, ніби ненароком.

— Такі молоді, а вже курять, — промовила вона голосом божеського створіння.

Я глянув їй просто в обличчя і серце моє затіпалось. Яка ж бо вона гарна! Очі — тернини, брови — шнурочки, уста — макові пелюстки, личко — яблучко, погляд — промінь. Ах! Очі, очі, зорі дівочі! Скільки ви таких нещасних, як я, з розуму звели!

— А ви не курите? — зопалу вирвалося в мене.

— Ні! Моя бабуся, царство їй небесне, курила. Бідолашний дідусь не міг від неї наховатися тютюну. Певно, з курива й померла сердешна.

— Жаль, — зідхнув я.

— Бабусі?

— Ні, що ви не курите. А як вас звати?

— Галя. — І очі опустила. В руках цибулину мене.

„Їй - богу любить! — подумав я. — Глянь, як пальцями обскубла цибулину! Не дарма кажуть, що закохана дівчина все отаке щось виробляє. Бач, з цибулини що зробила.“

— Де ви живете? — питаю.

— На розі Мартинштрассе.

— Так це ж майже поруч мене.

З базару йшли разом. Розмова трохи не клеїлась. Але я за всяку ціну намагався щось говорити. Оскільки слова не в'язалися, то я більше розпитував її про нещасну бабуся, що вмерла і бідолашного діда, якого обкрадала бабуся, забираючи в нього останній тютюн.

Перед брамою Галиного будинку ми розпрощалися й того ж дня домовились про побачення. Стрілися вечором у міському парку.

Сиділи на звичайній дощаній лаві, а мені здавалося, що ми на вершині людського щастя.

— Галю! — вимовляю я й горнуся до її плечей.

— Що? — відповідає Галя і голову схиляє.

— Я цілий день, після нашої зустрічі на базарі, ходив, як мученик, як раб. Раб вашого серця. Ви полонили мене, моє серце у ваших руках. Беріть його й робіть з ним, що хочете. Беріть!

Але Галя вже не слухала і серця брати не хотіла. Вона хутко встала з лави й сухо сказала:

— До побачення! Я думала ви справжній хлопець і . . . мужчина. А ви — слюнтяй, тюхтій і баба. Вперше зустрів дівчину і вже розкис, як глина.

Рвучко повернулася й пішла. А я сидів, як справді тюхтій, слюнтяй і баба. Хотів їй щось крикнути вслід, але не міг.

— Стривай, — думаю, — я ще зустрінуся з тобою, я ще покажу тобі, який з мене тюхтій.

І дійсно, на завтра ми зустрілися. Я попросив у неї пробачення за вчорашній вечір, і ми знову сиділи в тому ж парку й на ті й же лаві. Тепер я мовчав. Бабою не буду, тюхтієм не стану.

— Чому ви такий мовчазний, Максиме?

— Е, ні, — думаю, — бабою не буду.

А вона так ніжно-ніжно до мене:

— Ви такий сьогодні гордий.

— Не лізьте, — кажу до неї, — я не люблю таких. Відсуньтєся подалі й не торкайте мене. Я ж не коняка . . .

Дивлюсь: Галя моя — стриб і нема.

— Грубіян! — на ходу гукнула.

Я сидів, як приголомшений чимсь важким, і піт у мене виступав на чолі. Лють, образа й гнів охопили мою закохану душу. Яким же для тебе бути, думаю?

Вирішив утретє спробувати зустрітись. Написав і передав їй записку, так і так, мовляв, простіть мені за все, я вже ні такий, ані сякий, виходьте до парку і ви самі переконастєсь.

Зустрілися.

Знову на тій самій лаві. Тепер уже, міркую, не буду ні тюхтієм, ні грубіяном, а середнім. Почну їй про науку, кіно, театр. А найкраще — про літературу. Тут і не знаючи до пуття справи можна говорити.

— Якби ви знали, Галю, — почав я, — яка в нас на еміграції велика література. Візьміть, наприклад, Ігоря Костецького. Читали його „Божественну лжу“? Ах, який там камбрбрум! . . .

Кажу в захопленні й не бачу, що Галя моя встає, поправляє на собі суконку й руку подає.

— Я буду йти. Про таке пусте говорите . . . Мені все це сухе й нудне . . . До побачення!

І пішла. Я впав на лаву, схопив голову в руки й затужив:

— Слюнтяй, тюхтій, глина, баба, сухий, нудний, грубіян! . . .

Яким, яким же для тебе бути, вередливко?

У КРАЇНІ ВІСНИК
5 Б 212
МУЗЕЙ АРХІВ

Ціна 4 шм. марок.

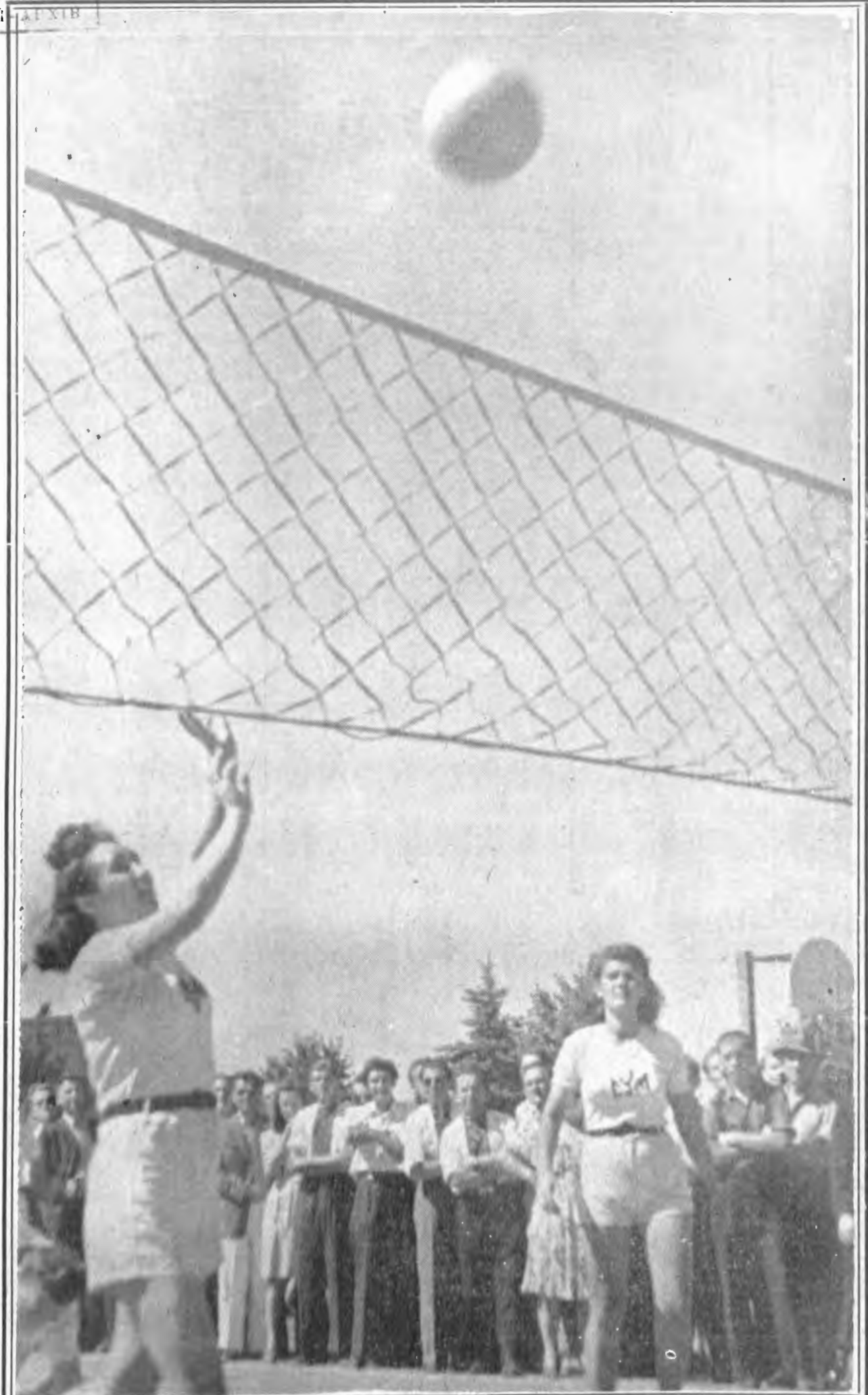

Фото на обкладинках: на першій — колона сумівців на святі молоді, на останній — змагання у відбиванку сумівських дівочих дружин.

Druck: A. Bilous, Augsburg